

Riika Hietanen

**Hyvä isä 3.-6.-luokkalaisten käsitysten mukaan**

Pro gradu -tutkielma

Kasvatustiede

Kevät 2012

---

Työn nimi: Hyvä isä 3.-6.-luokkalaisten käsitysten mukaan

---

Tekijä: Riika Hietanen

---

Kasvatustiede

---

Työn laji: Pro gradu -työ\_X\_ Laudaturtyö\_\_ Licensiaatintyö\_\_

---

Sivumäärä: 64 + 1 (liitteet)

---

Kevät 2012

---

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää 3.-6.-luokkalaisten lasten käsityksiä hyvästä isästä sekä sitä, eroavatko nämä käsitykset tyttöjen ja poikien välillä. Tutkimuksen aineisto koostuu yhden koulun oppilaiden kirjoituksista aiheesta ”millainen on hyvä isä”. Aineisto kerättiin keväällä 2012 ja se analysoitiin sisällönanalyysillä. Tutkimushenkilöitä tutkimuksessa on 39, joista tyttöjä on 21 ja poikia 18.

Tutkimustulokset on jaoteltu kirjoituksista esiin nousseiden teemojen perusteella isätyyppeihin, isän rooliin perheessä, isän persoonallisuuteen ja isän suhteisiin muiden perheenjäsenien kanssa. Tämän jälkeen on vertailtu tyttöjen ja poikien käsityksiä hyvästä isästä. Aineiston perusteella koululaiset pitävät tärkeänä pitkälti samoja asioita kuin mitä tämän päivän isyyskeskusteluissa tuodaan esille. Jaetun vanhemmuuden ja hoivaisyyden ideat ilmenevät kirjoituksissa etenkin isän ja lapsen välisen suhteen kuvauksista. ”Perinteisen” isän tehtävät perheen elättämisestä ja työnteosta eivät ole unohtuneet, mutta niiden lisäksi odotukset ovat lisääntyneet ja isien tehtävälista pidentynyt. Hyvä isä osallistuu lasten mukaan kotitöihin ja lastenhoitoon, mutta hän on usein äitiä auttavassa roolissa.

Aineiston tyttöjen ja poikien käsitykset hyvästä isästä eivät eronneet merkittävästi, mutta joitakin eroavuuksia löytyi. Tytöt ja pojat kertoivat melko samalla tavoin siitä, miten hyvä isä viettää aikaa lastensa kanssa. Eroja oli siinä, miten hyvä isä heidän mukaan osoittaa hellyyttä lapselleen. Niin tytöt kuin pojatkin kertovat hoivaavasta ja välittävästä isästä, mutta hoiva ja välittäminen ilmenevät kirjoituksista eri tavoin. Tytöt kertovat fyysisistä hellyydenosoituksista, mutta pojat eivät näistä kirjoita. Myös omista tunteistaan tytöt kertovat kirjoituksissaan poikia avoimemmin.

---

Avainsanat: isyys, isän rooli, sukupuoli, sisällönanalyysi

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi \_X\_

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi\_\_

## SISÄLLYS

<b>1 JOHDANTO.....</b>	<b>5</b>
<b>2 TAUSTA.....</b>	<b>7</b>
<b>3 MONINAINEN ISYYS.....</b>	<b>11</b>
3.2 Isätyypit .....	12
3.3 Jaettu vanhemmuus .....	14
3.4 Hoivaava isä.....	15
3.5 Isyys sateenkaariperheissä.....	19
<b>4 TUTKIMUSONGELMAT.....</b>	<b>21</b>
<b>5 TUTKIMUKSEN KULKU .....</b>	<b>22</b>
5.1 Tutkimushenkilöt .....	22
5.2 Aineistona koululaisten kirjoitelmat .....	22
5.3 Laadullinen tutkimus.....	23
5.4 Aineiston analyysi .....	24
5.5 Tutkimuksen eettiset kysymykset ja luotettavuus.....	27
<b>6 KOULULAISTEN KÄSITYKSIÄ HYVÄSTÄ ISÄSTÄ.....</b>	<b>30</b>
6.1 Isätyypit .....	30
6.1.1 Aktiivinen isä .....	30
6.1.2 Välittävä isä.....	33
6.1.3 Kurinpitäjäisä .....	35
6.1.4 Isä mallina .....	38
6.2 Isän monet roolit .....	40
6.3 Isän persoonallisuus .....	44
6.4 Isän suhde muihin perheenjäseniin .....	45

<b>7 TYTTÖJEN JA POIKIEN ERILAISET KÄSITYKSET HYVÄSTÄ ISÄSTÄ.....</b>	<b>48</b>
<b>8 POHDINTAA.....</b>	<b>52</b>
<b>LÄHTEET: .....</b>	<b>59</b>
<b>LIITTEET:.....</b>	<b>65</b>

## 1 JOHDANTO

Nykyään puhutaan paljon siitä, kuinka isyys on muuttunut ja odotukset isiä kohtaan ovat muuttuneet. Isän odotetaan työnteon lisäksi osallistuvan myös kotitöihin ja lastenhoitoon. Isät eivät ole kaikki samanlaisia, vaan yksilöitä, jotka toteuttavat isyyttään omalla tavallaan. Isyys on ollut uusien haasteiden ja muutosvaatimusten edessä viime vuosikymmenten aikana. Muutokset perherakenteissa, kuten avoliittojen yleistyminen, avioerojen ja uusperheiden määrän kasvu ovat tuoneet osaltaan uusia haasteita isyyden toteuttamiselle. Myös muut yhteiskuntamme muutokset, kuten naisten kasvanut kouluttautuminen ja siirtyminen vaativampiin palkkatöihin, ovat tuoneet muutosta perheisiin ja vaikuttanut miesten rooliin ja isien suurempaan osallistumiseen kodin- ja lastenhoitoon. (Paajanen 2006, 7–10.)

Suomessa isä on lain mukaan edelleen huonommassa asemassa kuin äiti. Nykyinen isyyslaki on monilta osin riittämätön nykyisen tasa-arvoa kannattavan yhteiskunnan tarpeisiin. Vanhempainvapaidenkin kohdalla äidin merkitys näyttäytyy tärkeämpänä ja edelleen vain pieni osuus isistä jää hoitamaan lastaan kotiin äidin palatessa työelämään. Lapsille molemmat vanhemmat ovat tärkeitä ja merkityksellisiä lapsen kehityksen kannalta. Tutkimukseni tarkoituksena on tarkastella tämän päivän isyyttä ja kuvata sitä, millaisena kouluikäiset lapset käsittävät hyvän isän ja millaisia odotuksia heillä hyvälle isälle on. Lisäksi vertailen tyttöjen ja poikien käsityksiä isyydestä. Tutkimushenkilönä tutkimuksessani on yhden rovaniemeläisen alakoulun 3.-6.-luokan oppilaat ja aineistona 39 kirjoitelmaa hyvästä isästä. Aineiston olen teemoitellut sisällönanalyysin avulla.

Isyystutkijat Johanna Mykkänen ja Ilana Aalto (2010) ovat tehneet selvityksen viimeisten parin vuosikymmenten aikana Suomessa tehdyistä isyystutkimuksista. He toivat esiin sen, että tarvittaisiin lisää isyystutkimusta lasten ja nuorten näkökulmasta. Tämä sai minut pohtimaan mahdollisuutta tutkia isyyttä juurikin tästä näkökulmasta. Aiheeni valintaan vaikuttivat myös omat kokemukseni vanhemmuudesta. Elän

uusperheessä, johon kuuluu minun ja mieheni lisäksi kaksi poikaa ja kaksi tyttöä. Oma elämäntilanteeni on saanut minut pohtimaan vanhemmuutta eri tavoin kuin aikaisemmin. Kun tapasimme mieheni kanssa, minulla oli yksi poika ja miehelläni kaksi tyttöä. Tyttölapset tuntuivat itselleni vieraammilta kuin pojat ja mietin paljon tyttöjen ja poikien eroja sekä sitä ovatko meidän vanhempien kasvatustyyliä jotenkin erilaisia sen takia, että minä olin pojan äiti ja mieheni tyttöjen isä.

Tutkimukseni rakentuu siten, että toisessa luvussa esittelen isyyden historiaa ja aiempaa tutkimusta isyydestä. Kolmannessa luvussa kerron tutkimukseni teoreettisesta taustasta ja tämän hetken isyyskeskustelusta. Neljännessä luvussa kerron tutkimukseni tavoitteista ja tutkimusongelmista. Viides luku käsittelee tutkimuksen etenemistä ja luotettavuutta sekä eettisiä kysymyksiä. Kahdessa seuraavassa luvussa kuvaan tutkimukseni tulokset siten, että kuudennessa luvussa esitän tulokset siitä millaisia odotuksia koululaisilla hyvälle isälle on ja seitsemännessä luvussa vertailen tyttöjen ja poikien näkemyksiä hyvästä isästä. Viimeisessä luvussa teen yhteenvedon saamistani tuloksista sekä pohdin tuloksia ja koko tutkimusprosessia.

## 2 TAUSTA

Johanna Mykkänen ja Ilana Aalto ovat koonneet vuonna 2010 raportin aiemmasta isyystutkimuksesta Suomessa. Raportin nimi on Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Mykkänen ja Aalto kertovat mistä lähtökohdista ja näkökulmista isyyttä on tutkittu viimeisen parin vuosikymmenen aikana ja mistä aiheesta kaivattaisiin lisätutkimusta. He myös selvittävät isyyden historiallista kehityskulkua, jotta nykytilanne olisi mahdollista ymmärtää paremmin. He ovat työssään huomanneet erityisesti sen, ettei isyys ole tänä päivänä eikä se ole aiemminkaan ollut yleisesti jonkin tyyppistä, vaan isyys on nyt ja on ollut hyvin moninaista. (Mykkänen & Aalto 2010, 9.)

Käsitys nykyhetkestä ja tulevasta pohjautuu ymmärrykseen siitä, mitä on ollut aiemmin. Isyyttä tarkasteltaessa on ymmärrettävä se, että se muotoutuu aina suhteessa suurempaa ihmissuhteiden kokonaisuutta. Isyys pelkästään ei ole muuttunut erilaiseksi, vaan perhe ja yhteiskunta ovat muuttuneet myös. (Mykkänen & Aalto 2010, 16). Ralph LaRossa on kirjoittanut kirjassaan *The modernization of fatherhood*, että nyky-isyyttä on mahdotonta täysin ymmärtää ilman menneisyyden tuntemista (LaRossa 1997, 195). Isyyden historiasta ei Mykkänen ja Aallon (2010, 34) mukaan juuri ole tutkimusta Suomessa, mutta on silti vakiintuneita tapoja kertoa isyyden historiasta. Isyyspuheessa historia usein kuvataan yksinkertaistettuna siten, että isyys muuttuu perinteisestä isyydestä uudenlaiseen isyyteen. (Aalto 2004, 65.) LaRossa ja Aalto ovat molemmat tuoneet esille sen, että isät olivat ennen hyvin erilaisia ja ennen oli myös isiä, jotka hoitivat lapsia ja viettivät heidän kanssaan paljon aikaa. (LaRossa 1997, Aalto 2004.)

1600- ja 1700-lukujen Suomessa ei vielä ollut perhettä sellaisena kun me se nyt ymmärretään. Ruotsinkielisellä sanalla ”familj” viitattiin kotitalouteen ja huonekuntaan, joka koostui isännästä, emännästä, heidän jälkikasvustaan, sukulaiset ja palveluskunnan. (Yesilova 2009, 20–21; Häggman 1994, 135.) Silloin elettiin

isäntävaltaisuusideologian aikaa, jolloin kotitalouden jäsenten suhteet olivat hierarkkisia. Vaimon, lasten ja palvelijoiden tuli olla kuuliaisia isännälle. 1700-luvun maalaisyhteiskunta koostui monista erilaisista sosiaalisista kerrostumista ja isännän valta on luultavasti saanut erilaisia muotoja eri yhteiskuntaryhmissä. (Mykkänen & Aalto 2010, 16–18.)

Perhe-sanana nykymerkityksen mukainen käyttö alkoi vähitellen vakiintua vasta 1800-luvun jälkipuolella (Häggman, 1994, 135). 1800-luvun eurooppalaisen väestöpolitiikan keskiöön nousi perhe ja ihanteeksi nousi isän, äidin ja lasten muodostama ydinperhe. Perhe asetettiin myös Suomessa yhteiskunnan perustaksi ja sen tehtävä oli yhteiskunnallisen hyvän edistäminen. Naisen paikka oli kotona perheessä ja miehen paikka yhteiskunnassa. Keskeiset ihanteet koskivat naista, lasta ja kasvatusta. Miehen roolista ja miehen ihanteesta puhuttiin huomattavasti vähemmän kuin naisen roolista ja ihanteista. Isyys ei ollut kovinkaan kiinnostava kysymys. (Mykkänen & Aalto 2010, 19; Häggman 1994, 137.) Ideologiat ovat vain ihanteita ja sitä myös kyseenalaistettiin. Monet eivät eläneet ydinperheessä eivätkä naisten ja miesten työjako ollut aina ideologian mukainen. Monien työväestön naisten oli osallistuttava perheen elättämiseen tekemällä myös työtä kodin ulkopuolella. (Vuori 2004, 31.)

Mykkäsen ja Aallon (2010, 22) mukaan nykyisellä tutkimustiedolla ei voi antaa varmaa vastausta siihen, haastoivatko miehet heille tarjottua elättäjä-perheenpääisän mallia. Suomalaisessa tutkimuksessa menneisyyden isyyden vaihtoehtoisia malleja ei ole juuri pohdittu, mutta muissa maissa on ollut havaittavissa kuvauksia myös hoivaavista, osallistuvista isistä. Vanhemmuutta ja lapsen kehitystä alettiin 1800-luvun lopulta lähtien tarkastella yhä enemmän psykologisesta näkökulmasta. Suomessa psykologian merkitys kasvatuksessa alkoi 1930-luvulla ja voimistui toisen maailmansodan jälkeen. (Mykkänen & Aalto 2010, 23.)

1900-luvun isyydestä ja perheistä on enemmän tutkimusta ja tietoa kuin aiemmista vaiheista. Suhtautuminen äitiyteen oli erilaista ennen sotia ja sotien jälkeen. Äitiyden ajateltiin olevan keino, jolla väestöpohja turvattaisiin ja kansakunnan edut



turvattaisiin. 1920-luvulla alettiin ajatella, että yhteiskunnan tulee puuttua äitiyteen terveen väestökasvun turvaamiseksi. Ongelmana pidettiin erityisesti aviottomia äitejä ja lapsia, jotka uhkasivat kansakunnan eheyttä. (Nätkin, R. 1997, 35.) 1941 perustettiin Väestöliitto, jonka tavoitteena oli saada väestön määrä kasvamaan ja kansallisen itsetunnon kohoamaan (Yesilova 2009, 75).

Isyys on ollut mukana tutkimuksissa 1960-luvulta alkaen, mutta tutkimuksen ensisijaisena kohteena on ollut jokin muu kuin isyys. Tällöin tutkimuksissa käsiteltiin etenkin naisten asemaa ja sukupuolten työnjakoa. Äitiyteen liittyvät kysymykset olivat etusijalla. 1960- ja 1970-luku nähdään vedenjakajana ”perinteisen” ja ”uuden” isyyden välillä. Siitä puhutaan usein myös ”äitiyden modernisaationa”. Tällöin äidit hakeutuivat yhä enemmän työmarkkinoille ja jakoivat hoito- ja kasvatusvastuunsa hyvinvointiammattilaisten kanssa. (Nätkin 1997, 230.)

Isyys omana tutkimuskohteenaan alkoi ilmestyä 1980-luvulla ja 1990-luvulla kiinnostus isyyttä kohtaan kasvoi entisestään. 1980-lukua puhutaan usein ”isyyden vuosikymmenenä”. (Vuori 2004, 47.) Isiä kannustettiin osallistumaan enemmän lastenhoitoon ja kotitöihin. Näihin aikoihin alettiin isyyttä nähdä myös uudella tavalla merkityksellisenä lapsen kehityksen kannalta. (Kolehmainen & Aalto 2004, 11.) Eeva Jokinen tutki Kaksplus-lehden kirjoituksia vuodesta 1969 alkaen ja 1990-luvulle saakka. Äitiyteen alettiin lehdessä keskittyä vasta 1980-luvulta lähtien, sitä ennen lehti oli hyvin seksuaalisuus- ja isyyspainotteinen. Niissä oli havaittavissa samanlaista muutos suhtautumisessa isyyteen ja isälle suunnattujen juttujen osuus kasvoi lehdissä kokoajan. (Jokinen 1996, 107–112.) 1980-luvulla siirryttiin lainsäädännössäkin yhä enemmän sukupuolineutraaleihin vanhempien oikeuksia ja velvollisuuksia koskeviin lakeihin ja isien erikoisoikeuksiin. 1985 äitiysraha muuttui äitiys,- isyys- ja vanhempainrahaksi. (Vuori 2004, 47.)

2000-luvulla suuri osa isyystutkimuksesta on keskittynyt isien kokemuksiin. Näitä kokemuksia on usein kerätty haastattelujen avulla. Teemat tutkimuksissa ovat vaihdelleet paljon, on tutkittu isyyttä isäksi tulemisen (Mykkänen 2010), isänä toimimisen (Huttunen 2001), isien tuntemusten (Paajanen 2006) tai isän ansiotyön

näkökulmasta (Kokkonen 2003). Samoja aiheita on käsitelty myös kansainvälisessä tutkimuksessa (Wilkes, Mannix & Jackson 2011, Marsh & Musson 2008). Toinen yleinen lähestymistapa on ollut isyyteen liittyvien yhteiskunnallisten ja kulttuuristen käsitysten analysointi. On myös tutkittu isien alkoholiongelmia (Itäpuisto 2008) ja väkivaltaista käytöstä sekä sen merkitystä perheelle (Ruckenstein 2004). Isyystutkimus on ollut aikuiskeskeistä. Mykkänen ja Aalto kirjoittavat, että lasten ja nuorten näkökulmasta on tutkittu isyyttä jonkin verran, mutta pääosin heidän kokemuksensa ja näkemyksensä isyydestä on vielä tutkimatta. (Mykkänen & Aalto 2010, 10–11.)

Mikko Innanen on vuonna 2001 tehnyt liikuntapedagogisen väitöskirjan aiheesta Isyys ja äitiys nuorten kertomana. Hän tutki lukiolaisten tyttöjen ja poikien kirjoituksia aiheesta ja halusi selvittää erityisesti miten nuoret kuvailevat eri kontakteissa itseään ja omaa suhdettaan isään ja äitiin. Hän käytti aineistonaan omaelämäkerrallisia kirjoituksia, joista toinen puoli koostui kirjoituksista aiheesta ”Herkät hetket isän kanssa” ja toinen osa aiheesta ”Parhaat hetket äitini kanssa”. (Innanen 2001, 25.) Muita nuorten näkökulmasta tehtyjä isyyteen liittyviä tutkimuksia ovat esimerkiksi Sari Vidénin ja Anne Ollilan tutkimus lukioikäisten nuorten perhekäsityksistä. (Vidén & Ollila 2004.) Näissä tutkimuksissa on tutkittu isyyttä ja äitiyttä samassa tutkimuksessa tai perhettä kokonaisuutena. Morman ja Floyd ovat tutkineet hyvää isyyttä isien ja heidän poikiensa näkökulmasta. Tämänkin tutkimuksen pojat olivat murrosikäisiä tai nuoria aikuisia. (Morman & Floyd 2006.)

### 3 MONINAINEN ISYYS

Aalto ja Kolehmainen kirjoittavat toimittamassaan Isä-kirjassa, että he ymmärtävät isyyden vain yhdeksi niistä tekijöistä, joilla mieheyttä määritellään. Kuten maskuliinisuus ja feminiinisyys käsitteet saavat merkityksensä suhteessa toisiinsa, samalla tavoin voidaan tarkastella isyyttä ja äitiyttä: ne ovat sitä mitä ne ovat suhteessa toisiinsa. Sillä, minkä miehet katsovat olevan heille mahdollista tai suotavaa on yhteys siihen, miten kodin- ja lastenhoitoon sekä työssäkäyntiin liittyvät asiat hoidetaan ja millaisiin asemiin nojautuen niistä neuvotellaan. (Aalto & Kolehmainen 2004, 13–15.)

Aalto ja Kolehmainen haluavat tuoda esille isien väliset erot. Isyys on monitasoinen ja tilannesidonnainen ilmiö. Vaikka julkisuudessa puhutaankin isien lisääntyneestä ja yhä lisääntyvästä osallistumisesta, ei se kerro kuin yhdestä isyyden puolesta. Aiemminkin on ollut isiä, jotka ovat osallistuneet kodin- ja lastenhoitoon ja nykyään on myös paljon isiä, jotka osallistuvat entistä vähemmän. Lisäksi osallistumisella on eri merkityksiä eri isille. Yleistäminen on kuitenkin aika ajoin välttämätöntä, jotta isyydestä voidaan puhua. (Aalto & Kolehmainen 2004, 15–16.)

Paljon puhutaan siitä, kuinka isät ovat muuttuneet osallistuviksi, mutta myös naiset ja äidit ovat muuttuneet. Naisten aseman muutos on ollut seikka, joka on antanut miehille mahdollisuuden valita niin sanottu läheisempi isyys. Kuitenkin osaksi epäillään tämän vaikuttaneen myös avioerojen lisääntymiseen ja olevan uhka miehen, perheen ja lasten kannalta. Nainen on nykyään itsenäisempi eikä riippuvainen miehestään kuten ennen. (Aalto 2004, 84–85.) Eli vaikka isien osallistumisen lisääntymisestä puhutaan yleensä positiivisena asiana, on sillä myös toinen puoli. Täytyy ottaa huomioon yhteiskunnallinen ”tilaus” aiempaa aktiivisemmalle isyyden toteuttamiselle.

Huttunen (2001, 191) kirjoittaa siitä, kuinka aiempaa osallistuvammalle ja hoitavalle isyydelle löytyy yhteiskunnallisia perusteita, jotka nousevat kulttuurin ja

yhteiskunnan muutoksista ja trendeistä. Hänkin puhuu perinteisen äitiyden muutosten aiheuttamasta muutoksista myös isyyteen. Naisten koulutustaso nousee kaiken aikaa ja nykyisin nainen voi olla parisuhteen kouluttautuneempi osapuoli, jolloin hänen työssäkäyntinsä voi olla taloudellisesti kannattavampaa. Lisäksi yhä useampi nainen haluaa äitiyden rinnalle myös työuran, eikä ole valmis jäämään kotiäidiksi kovin pitkäksi aikaa jos ollenkaan. Tällaisissa perheissä miesten aktiivista osallistumista luonnollisesti tarvitaan eikä miehen ole edes mahdollista jäädä taka-alalle.

Huomionarvoinen seikka on myös se, että äidin jaksamisesta ja sen vaikeuksista on alettu puhua enemmän ja julkisemmin. Myös avo- ja avioerojen lisääntyminen edellyttää perinteisestä isyydestä luopumista, jos mies aidosti haluaa pysyä mukana lapsensa elämässä ja turvata suhteensa häneen. Yksi hieman abstraktimpi peruste hoitavalle isyydelle voi olla naisten aseman yhteiskunnallisen arvostuksen kohoaminen sitä mukaa kun miehet osallistuvat aktiivisemmin lastenhoitoon. (Huttunen 2001, 191–192.)

### **3.2 Isätyypit**

Isyystutkimuksia ja isyysaiheisia teoksia lukiessa törmää usein isätyyppeihin. Huttunen (2001, 81) on esimerkiksi muodostanut neljä erilaista isäkategoriaa, joista jokaiseen voi sijoittaa isien alalajeja tai – tyyppejä. Nämä tyypit muodostuvat siitä, kuinka tärkeäksi mies arvottaa isänä olemisen elämässään ja siitä, paljonko hän todellisuudessa antaa aikaa lapselleen.

*Aktiiviset ja sitoutuneet isät* ovat johdonmukaisia siinä mielessä, että isyys on heille tärkeä sekä arvona että käytäntönä ja he antavatkin paljon aikaa lapsilleen. Tähän ryhmään voidaan alaluokkiin sijoittaa perheenpää-isät, osallistuvat isät ja hoitavat isät. *Aktiiviset ja heikosti sitoutuneet isät* puolestaan muodostavat hieman ristiriitaisen joukon. Nämä isät viettävät kyllä suhteellisen paljon aikaansa lasten kanssa, mutta eivät kuitenkaan ole kovin harkitusti tai syvällisesti sitoutuneet isyyteensä. Isyys ei myöskään kuulu heidän elämänsä aivan tärkeimpiin asioihin.

Tällaisen isyyden alaluokkiin voidaan sijoittaa leikkivä isä, äitiä auttava isä ja rutiini-isä. (Huttunen 2001, 82–83.)

*Passiiviset ja sitoutuneet isät* ovat myös sisäisesti ristiriitaisia, vaikkakin syyt ovat erilaisia kuin edellä. Näille isille isänä oleminen on kyllä henkilökohtaisesti hyvin tärkeää, ja sisimmässään he haluaisivat myös osoittaa sen konkreettisesti lapsilleen. Erilaiset ulkoiset ja mielen sisäisetkin ongelmat tai esteet voivat kuitenkin johtaa siihen, että heillä ei yksinkertaisesti ole mahdollisuutta antaa niin paljon aikaa lapsilleen kuin he haluaisivat. Tähän luokkaan voidaan sijoittaa kiireiset isät, ahdistuneet isät sekä kaipaavat isät. *Passiiviset ja heikosti sitoutuneet isät* eivät arvosta heille suotua isyyttä eivätkä panosta siihen. Tähän isyysluokkaan joudutaan tai ajaututaan useista eri syistä, joita kuvaavat myös alaluokat kypsymätön isä, poissaoleva isä ja väistyvä isä. (Huttunen 2001, 82–83.)

Myös Juvakka ja Viljamaa (2002, 23–26) ovat muodostaneet eri isätyyppejä. Heidän mukaansa *kivaisä* on isä, joka ei jaksu toteuttaa isän rooliaan jäykästi. Hän on lapsilleen enemmänkin kaveri ja harrastaa heidän kanssaan kaikkea mahdollista. Vastuun *kivaisä* vierittää mielellään kumppanilleen. *Kurinpitäjäisän* mukaan kuri pitää lapset tehokkaasti ruodussa. Tällä isällä onkin yleensä rankaisuun liittyviä tehtäviä. *Uraisää* ei nimensä mukaisesti paljon kotona näy. Isä kyllä yrittää korvata lapsilleen työssä mennyttä aikaa, mutta usein hän on täysin uupunut rankan työpäivän jälkeen.

*Välinpitämätön isä* on *kivaisän* sukulaissielu, mutta hän ei halua kasvaa missään tapauksessa isoksi. Hän ohittaa ovelasti vaipanvaihdot ja yöheräämiset, mutta touhuaa kyllä mukavina pitämiään asioita. Kaikenlainen aikuisuuteen liittyvä vastuu saa tämän isätyypin niskakarvat pystyyn. *Pehmoisä* puolestaan kuuntelee lapsiaan ja on aidosti läsnä. Isyys on hänelle tärkeää ja hän panostaa siihen sekä miettii siinä onnistumistaan. *Kilpailijaisän* maailmassa kilpaileminen lähes kaikissa tilanteissa on keskeistä. *Ajattelijaisä* osaa heittäytyä lapsensa maailmaan. Hän haluaa myös viettää aikaansa lasten kanssa ja osaa siirtää omat asiat ja tekemiset myös toissijaisiksi. (Juvakka & Viljamaa 2002, 26–29.)

### 3.3 Jaettu vanhemmuus

Vanhemmuutta voidaan tarkastella myös jaetun vanhemmuuden kautta. Huttunen (2001, 94) käyttää jaetun vanhemmuuden käsitettä, jolla tarkoitetaan tiivistetysti työn, vastuun ja vanhemmuuden tasaisempaa ja perhekohtaisempaa jakamista äidin ja isän kesken. Jaetun vanhemmuuden välttämättömyys on alettu hiljalleen oivaltaa ja myöntää tarvetta sille. Jaetun vanhemmuuden yleistyessä keskustelua tulee niin isyyden kuin äitiydenkin syvimmästä olemuksesta, sillä äidin ja isän uudistuvien tehtävien erot ja yhtäläisyydet askarruttavat niin vanhempia kuin asiantuntijoita.

Aallon tutkimuksessa useimmissa isyyskertomuksissa esille nousee lastensa kanssa leikkivä isä. Lasten kanssa leikkiminen, heidän hoivaamisensa ja kasvattamisensa muodostavat ikään kuin kolmion, josta tutkimuksen miesten suosikiksi nousee leikki. Jouko Huttuseen (1999, 182–183) viitaten Aalto toteaa, että paineet miesten osallistumiselle kotitöihin ovat johtaneet useiden miesten kohdalla sellaisen isyysmallin omaksumiseen, jossa isä toimii ikään kuin äidin avustajana tämän tehtävissä. Tällöin äidille jää suunnitelmallinen ja vastuullinen vanhemmuus isän muuttuessa viihdyttäjäksi ja lasten kaveriksi. Aallon tutkimuksessa miehet pitivät tällaista kaveri-isyyttä useimmiten epähaluttavana ja vastuuttomana vanhemmuuden muotona. (Aalto 2004, 68–69.)

Jaetun vanhemmuuden periaatteiden mukaisesti äitiys ja isyys tullaan siis näkemään samanarvoisina ja pitkälti myös samankaltaisina vanhemmuuden muotoina. Isän kannalta olennaista tässä vanhemmuuden niin sanotussa uusjaossa on se, että hän saa mahdollisuuden osallistua lapsensa hoitoon ja huolenpitoon lähtökohtaisesti lapsen ensihetkestä lähtien siinä missä äitikin. Huttunen huomauttaa, että äidit ovat portinvartijan asemassa puhuttaessa jaetusta vanhemmuudesta. Äiti, joka on kasvanut kiinni vanhaan työnjakoon voi pitää periaatteistaan tiukasti kiinni, jolloin isällä voi olla tavattoman vaikeaa modernisoida omaa isyyttään. Myös neuvolatyöntekijöiden ja synnytyssairaaloiden henkilökunnan voi nähdä olevan avainasemassa, sillä heidän toiminnallaan ja asenteillaan on suuri merkitys niin tulevan isän kuin äidin

isyysajatteluun. Niin valitettavaa kuin se onkin, viime kädessä merkittävin perheroilien jakaja on usein raha. Vanhempien on mietittävä, kumman ansiotyöpanos on tärkeämpi perheen talouden kannalta, millaisin ehdoin kumpikin voi käydä töissä ja miten hyvin kumpikin voi yhdistää työn ja vanhemmuuden. Työelämän puolelta merkit eivät näytä varsin lupaavilta, sillä työelämä vaatii yhä laaja-alaisempaa kiinnittymistä. (Huttunen 2001, 94–96.)

Parhaimmillaan jaettu vanhemmuus on vanhempana olemisen jakamista kaikilta osin. Tärkeää ei ole ainoastaan hoidon ja kasvatuksen puolittaminen, vaan tärkeää on myös jakaa näistä kumpuavaa onnea ja iloa sekä joskus myös surua ja luopumista. Jaettu vanhemmuus ikään kuin täysivaltaistaa isyyden, sillä isä pääsee mukaan johonkin sellaiseen, josta heillä on ennen vanhaan ollut ehkä vain aavistus. Jaettu vanhemmuus ei kuitenkaan ole mikään ihmetuote, joka avaa onnenpolun elämään. Ennemmin, myös kaikkine vaikeuksine ja suruineen, se tuo elämään sisältöä ja avaa ehkäpä uusia näkökulmia vanhemmuuteen. (Huttunen 2001, 176–177.)

### **3.4 Hoivaava isä**

Huttunen (2001, 171) käyttää jaetun vanhemmuuden rinnalla käsitettä hoivaava isä. Käsite hoivaava korostaa sitä, että yhtäältä mies aloittaa isänsä olemisensä aina lapsen syntymästä ja toisaalta taas sitä, että varhaishoito sekä myöhemmässäkin vaiheessa hoivan ja hellyyden antaminen kuuluvat luonnollisena osana isänä olemiseen siinä missä älyllisemmät tai fyysisemmät vuorovaikutusmuodotkin. Hoivaavan isyyden ideaan liittyy näkemys siitä, että lapsenhoitoon opitaan vähitellen ja siinä harjaannutaan kokemuksen kautta. Näin ollen isä voi oppia tyydyttämään lapsen tarpeet siinä missä äitikin, eikä hoivan ja hoidon tasavertaiselle jakamiselle ole todellisia esteitä.

Coltranen (1996, 233–234) mukaan hoivaava isä rikkoo sellaisen näkemyksen, jonka mukaan mies ja nainen ovat täysin erilaisia ja heidän tulisi tehdä eri asioita. Esimerkiksi kotitöissä ei ole mitään epämaskuliinista, ne ovat vain saaneet aikojen

kuluessa feminiinisen leiman. Mitä enemmän miehet panostavat lastenhoitoon ja osallistuvat kotitöihin sitä nopeammin myös käsitykset miehille ja naisille sopivista töistä alkavat muuttua. (Kolehmainen 2004, 97.)

Kolehmainen kirjoittaa artikkelissaan *Osallistuva isä-muuttunut mies?* siitä, onko uudenlainen osallistuvampi isyys muuttanut maskuliinisuutta pehmeämmäksi. Hän toteaa, ettei osallistuminen suoraan merkitse sitä, vaan isyyttä voi toteuttaa varsin perinteiselläkin tavalla. Miehen osallistuessa aktiivisesti lasten- ja kodinhoitoon voi toisaalta sukupuoliero liudentua, mutta toisaalta se voi myös pysyä entisellään tai jopa korostua. Tämä johtuu siitä, että mies voi tehdä samoja asioita kuin nainenkin, mutta ”miehisellä” tavalla. (Kolehmainen 2004, 107–108.) Tämäkin on siis yksilöllistä ja tuo esille taas sen, ettei isyys ole yksinkertaisesti määriteltävissä vaan isyyttä on monenlaista.

Huttunen (2001, 174) painottaa hoivaavan isyyden edellyttävän jaettua vanhemmuutta. Vanhemmuus nähdään hoivatyönä, joka on mahdollista puolittaa isän ja äidin kesken. Tämän näkemyksen mukaan vanhemmuus ei jakaudu isän ja äidin erilaisiin rooleihin, joihin he ovat sukupuolensa vuoksi sidottuja, vaan isän ja äidin erilaisuus syntyy arjen vuorovaikutustilanteissa, jos on syntyäkseen. Tärkeää on vastuun jakaminen niin, että kumpikin vanhempi osallistuu yhtä lailla hoivan ja huolenpidon sekä ulkoisten edellytysten turvaamiseen. Näin ollen keskeiseksi muodostuu ansiotyön ja vanhemmuuden yhteensovittaminen.

Huttunen (2001, 175–176) mukaan lapsen hoitoa ei rooliteta vanhemman sukupuolen mukaan ja auktoriteetti puolitetaan niin, että molemmilla on sitä samalla tavalla. Äärimmäisen tärkeää on se, että tärkeimmistä kasvatuseriaaiteista ja rajoista on sovittu yhdessä. Huttunen kirjoittaa myös kummankin vanhemman valmiudesta ja kykeneväisyydestä keskusteluun ja neuvotteluun eteen tulevista tilanteista. Kummankin vanhemman on siis oltava jatkuvasti ajan tasalla lapsen hoidon osalta, joten keskusteluyhteyden on oltava kunnossa. Tärkeää on oppia näkemään asioita myös toisen kannalta. Yhteen hiileen puhaltaminen on todella tärkeää, mutta ei sen kustannuksella, että toinen joutuu vaikenemaan ja tulemaan jyrätyksi.



Hoiva-isydessä ratkaisevaa on isänä olemisen laaja-alainen tiedostaminen ja siihen sitoutuminen. Jos haluamme pohtia hoivaavan isän ominaisuuksia, niitä voi luokitella tiivistetysti seuraavanlaisesti: Hoivaava isä sitoutuu vanhemmuuteensa yhtä paljon kuin lapsen äiti, eli vastuu on yhtäläinen niin kotitöistä, lasten hoidosta kuin kasvatuksesta. Isällä on myös kodin ja lasten hoitoon hankittuina tarvittavat tiedot ja taidot, jolloin hän kykenee suoriutumaan kaikista eteen tulevista tehtävistä täysin itsenäisesti, täydellinen ei tarvitse olla. Hoivaava isä arvostaa myös kotona tehtävää työtä niin paljon, että ajoittainen koti-isyys ei tuota hänelle ongelmia. Isä on myös aidosti kiinnostunut lapsistaan ja heidän hyvinvoinnistaan ja lapset ovatkin hänelle erittäin tärkeä osa elämää. Hoivaava isä on paljolti lastensa saatavilla, ja heidän keskinäinen vuorovaikutuksensa on lämmintä, läheistä ja emotionaalista. (Huttunen 2001, 179–180.)

Jaetusta vanhemmuudesta ja hoivaavasta isyydestä on edellä kirjoitettu vanhempien näkökulmasta. Hoiva kohdistuu kuitenkin lapseen, joten on tarpeellista pohtia isän hoivaa myös lapsen kannalta. Huttunen (2001, 182) esittää kolme keskeistä näkemystä, joilla voidaan perustella hoivaavan isyyden psykologista taustaa. Ensinnäkin hellyys ja hoiva ovat olennaisia ominaisuuksia mieheydessä ja isyydessä aivan samoin kuin naisten kohdalla. Miehen itsensä ohella hoiva-isydestä on hyötyä myös lapselle, oli hän sitten tyttö tai poika. Jo lapsen tulevaisuutta ajatellen on tärkeää, että hän kohtaa ja kokee miehisen hoivan. Tytön kohdalla hoivaava isä antaa mahdollisuuden tutustua lähietäisyydeltä maskuliinisuuteen ja miehiseen tapaan tuntea, ilmaista tuntemuksiaan ja tapaan osoittaa hoivaa ja hellyyttä. Tällaisten kokemusten avulla hän voi tulevaisuudessa liikkua miesten maailmassa. Tällä ei kuitenkaan tarkoiteta sitä, että miesten ja naisten tavassa on välttämättä oltava eroja osoittaa hellyyttä ja hoivaa. Pikemminkin lapsen kannalta on merkitystä siinä, jääkö hänelle muistijälkiä myös isän ja miehen antamasta hoivasta. Pojan kohdalla merkityksen voi toisaalta nähdä olevan vielä suurempi, sillä näiden aikaisten muistijälkien varassa hän rakentaa omaa miehistä identiteettiään erityisesti siltä osin, kuuluuko hoivan ja hellyyden osoittaminen miehisyteen.

Toisen näkemyksen mukaan lapselle on hyväksi olla kahden henkilön hoivattavana heti elämänsä alkumetreiltä lähtien. Läheisessä kiintymyssuhteessa kahteen aikuiseen lapsi voi kokeilla esimerkiksi eri tunteiden työstämistä. Lapsi voi turvallisesti harjoitella emotionaalista etäännyttämistä hänelle läheisestä henkilöstä, sillä samanaikaisesti hänellä on turvanaan toinen läheinen ihminen. Näiden henkilöiden ollessa eri sukupuolta lapsi saa jo syntymästään asti läheistä kokemusta molemmista sukupuolista, jolloin esimerkiksi hyvä ja paha eivät liity lapsen mielessä herkästi vain toiseen sukupuoleen. (Huttunen 2001, 183.)

Kolmannessa näkemyksessä Huttunen (2001, 184–185) esittää, että isän on mahdollista luoda lapseensa yhtä läheinen kiintymyssuhde kuin äidinkin, mutta se edellyttää varhaista hoivaamista, johon oikeasti paneudutaan. Asiantuntijoiden keskuudessa tämä näkemys on herättänyt paljon ristiriitaisia ajatuksia. Psykologisessa kirjallisuudessa hoivaaviin isiin suhtaudutaan yleensä myönteisesti, koska sen nähdään rikastuttavan niin lapsen kuin kummankin vanhemman elämää. Jotkut asiantuntijat kuitenkin esittävät kysymyksen siitä, voiko isä mennä hoivaavuudessaan liian pitkälle. Tällä he tarkoittavat esimerkiksi isän roolin hämärtymistä, pelätään isästä tulevan ikään kuin toinen äiti. Tämä ajatus pitää sisällään sellaisen käsityksen, että äidit ovat tietynlaisia, lapsiaan hoivaavia ja helliviä kun taas isät ovat etäisempiä, ehkä jopa tunteitaan piilottavia. Pelko siitä, että isistä tulisi kuin toinen äiti jos he menevät hoivaavuudessaan liiallisuuksiin, osoittaa vanhan asenteen, joka monien ihmisten mielissä edelleen elää isien ja äitien ominaisuuksista ja rooleista.

Huttunen (2001, 186–187) muistuttaa, että hoivaavan isän merkityksestä lapselle ja hänen kehitykseensä on vain vähän julkaistua tutkimustietoa, sillä tällainen isä on sen verran uusi, että empiiristä aineistoa ei ole ollut saatavilla. Huttunen pohtii myös sitä, kannattaako edes yrittää eritellä hoivaavan isän merkitystä jaetussa vanhemmuudessa. Tutkimukset ovat pääasiassa kohdistuneetkin perheisiin, joissa on ollut enemmän osallistuva kuin hoivaava isä. Tällaiset tutkimukset ovat päättyneet siihen, että lapset todellakin hyötyvät monella eri tavalla isästä, joka sitoutuu keskimääräistä vakavammin isyyteensä. Tutkimustuloksissa huomion arvoista on

ennen kaikkea se, että niin pojat kuin tytöt näyttäisivät hyötyvän osallistuvasta tai hoivaavasta isästä juuri sellaisilla kehityksen osa-alueilla, joiden on yleensä ollut taipumusta kehittyä sukupuolelle tyypillisimmiksi ongelma-alueiksi. Näitä ovat muun muassa poikien ja nuorten miesten sosiaalisten taitojen vähäisyys ja kehittymättömyys sekä tyttöjen ja nuorten naisten koulumenestystään vaatimattomampi uravalinta.

### **3.5 Isyys sateenkaariperheissä**

Tämän päivän perhe ei aina muodostu äidistä, isästä ja lapsesta tai lapsista. Myös yhden vanhemman perheet ovat niin sanotusti arkipäivää, eivätkä ne enää herätä niin suurta ihmettelyä ihmisten keskuudessa. Paljon julkista keskustelua herättänyt perhemuoto on puolestaan sellainen, jossa on kaksi äitiä tai isää. Tässä yhteydessä näen tarpeelliseksi avata hieman niin kutsutun sateenkaariperheen käsitettä ja erityisesti isyyttä sateenkaariperheissä.

Sateenkaariperheillä tarkoitetaan lesbo-, homo-, bi-, ei-heteroseksuaalien ja transvanhempien lapsiperheitä. Virallisemmissä yhteyksissä arkikielen käyttöön ovat vakiintuneet käsitteet nais- ja miesparien lapsiperheistä. Nämä käsitteet korostavat kuitenkin parisuhdetta, eivätkä kuvaa sateenkaariperheiden perhemuotojen monenlaista kirjoa: moniapilaperheitä, biseksuaalien perheitä tai transvanhempien perheitä. (Jämsä & Kuosmanen 2007, 18.)

Juha Jämsä kirjoittaa, että homomiehet elävät hyvin erilaisissa perheissä. Suomessa ei ole tehty mitään tarkempaa selvitystä homomiesten perheistä, mutta se tiedetään, että ne ovat muodostuneet hyvinkin monimuotoisesti. (Jämsä 2004, 224.) Jämsän haastattelemat miehet hämmästelivät sitä, millä tavalla homous ja vanhemmuus liittyvät toisiinsa, kun keskusteltiin homoisä -käsitteestä ja siitä miten homoseksuaalisuus ja vanhemmuus olivat mahtuneet haastatellun elämään yhtä aikaa. Molempien asioiden todetaan kuuluvan omaan elämään, mutta käytännössä asiat esittäytyvät puheessa toisistaan erillisinä. (Jämsä 2004, 238–239.)

*”Homoisä, jos mä kutsuisin itseäni homoisäksi ni mun mielestä mun pitäis sillon nähdä, että mun oma isyyteni on jotenki erilaista kuin muilla isillä.” (Jämsä 2004, 228.)*

*”Niin, et jos se seksuaalinen suuntaus pitää tuoda. ku se on kuiteski niinku. onhan se tärkeä osa identiteettiä mut se kuitenkin vaan yks osa sitä. Ja sitte suhteessa siihen isyyteen se on jotenki niinku toisarvonen.” (Jämsä 2003, 83.)*

Homous ei siis tunnu näyttelevän mitään roolia arkipäiväisen vanhempana toimimisen suhteen, eikä myöskään toisinpäin. Aineiston miehet kokevat näiden asioiden yhdistämisen epämielekkäänä arjen tasolla. Heidän kohdallaan homous ei vaikuta kodin ja perheen käytäntöihin eikä ihmissuhteisiin. Sen sijaan miehet tunnistavat ulkopuolelta tulevan paineen yhdistää nämä asiat. He painottavat vanhemmuuden liittyvän vain vanhemmuuteen eikä parisuhteeseen. Vanhemmuudessa on kyse lapsen ja vanhemman suhteesta. Kaikki perheen ihmissuhteet taas eivät kuulu vanhemmuuden määrittämään alueeseen. Erityisen tarkasti tutkimukseen osallistuneet miehet painottivat asioiden erillisyyttä suhteessa lapseen. (Jämsä 2004, 229.) Haastatellut miehet määrittelevät itsensä enemmänkin isänä, joka on homo kuin homoisänä (Jämsä 2004, 230).

## 4 TUTKIMUSONGELMAT

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millaisena tämän päivän lapset näkevät hyvän isän ja mitä odotuksia he isälle asettavat. Tarkoituksena on tuoda lasten ääntä enemmän kuuluviin sellaisesta aiheesta, jota usein on tarkasteltu muista näkökulmista käsin. Lasten puheessa ja ajatuksissa isät ja isyys voivat näkyä toisenlaisena kuin mikä on aikuisten luoma kuva nykypäivän isyydestä (Mykkänen & Aalto 2010, 78). Tutkimukseni aineisto mahdollistaa lisäksi sukupuolten vertailun kirjoittajan sukupuolen suhteen. Tarkastelen eroavatko tyttöjen ja poikien kirjoitukset hyvästä isästä ja millä tavalla.

Tutkimusongelmani ovat:

- Minkälainen on hyvä isä lasten näkökulmasta?
- Miten tyttöjen ja poikien käsitykset hyvästä isästä eroavat?

## 5 TUTKIMUKSEN KULKU

### 5.1 Tutkimushenkilöt

Valitsin tutkimuskohteekseni yhden rovaniemeläisalakoulun 3.-6.luokan oppilaat. Hain lupaa kolmeen rovaniemeläiseen alakouluun, mutta tutkimukseni aineisto on kerätty vain yhdestä näistä. Sain luvan tutkimusentekoon kaikkiin kolmeen kouluun, jotta voisin pyytää tutkimukseeni lisää oppilaita, jos yhdestä koulusta en saisi tarpeeksi kirjoituksia. En asettanut koulujen valinnassa erityisiä kriteereitä, vaan koulut valikoituivat ensisijaisesti sijainnin perusteella. Koulu on tyypillinen rovaniemeläinen koulu, mutta muuta tietoa kouluun liittyen en voi kuvata, ettei koulu ja sen oppilaat tule tunnistetuksi. Koulussa ei ole juurikaan ulkomaalaistaustaisia oppilaita, joten tutkimus edustaa suomalaisten oppilaiden käsityksiä isyydestä.

Tutkimukseen osallistui 21 tyttöä 18 poikaa. Iältään he olivat 10–12-vuotiaita. Valitsin tämän ikäryhmän, koska uskon, että tämän ikäiset lapset kykenevät kertomaan omista ajatuksistaan kirjallisesti ja he kertovat ajatuksistaan ehkä jopa avoimemmin kuin vanhemmat oppilaat. Rönkä, Viheräkoski, Litsilä ja Poikkeus (2002, 57) kirjoittavat, että yläasteelle siirtymisen jälkeen nuorten tunteet vanhempaa kohtaan tulevat monimutkaisemmiksi, ristiriitaisemmiksi ja emotionaalisesti etäisemmiksi.

### 5.2 Aineistona koululaisten kirjoitelmat

Keräsin aineistoni 3.-6.-luokan oppilaiden kirjoitelmista. Aineistoni koostuu yhteensä 39 kirjoituksesta, 21 tyttöjen ja 18 poikien kirjoittamasta. Lasten kirjoittamien tekstien avulla toivoin saavani tietää, miten tämän ikäiset lapset käsittävät isyyden. Halusin pitää tehtävänannon mahdollisimman yksinkertaisena, jotta lapset voivat itse päättää mitä he isästä kirjoittavat. Annoin pelkästään

kirjoitelman otsikon: millainen on hyvä isä. Lisäkysymykset olisivat voineet johdatella lapsia vastaamaan tietyllä tavalla, joten jätin ne pois. Tarkoitukseni ei ollut tutkia sitä, minkälaisia isiä lapsilla on, mutta useat kirjoittajat kertoivat myös omasta isästään. Luultavasti omasta isästä kertominen olisi osalle lapsista ollut liian henkilökohtainen aihe, joten ajattelin hyvästä isästä kertomisen mahdollistavan myös sen, että ei tarvitse kertoa omasta elämästään vaan pelkästään kuvitella millainen hyvä isä voisi olla.

Tutkimustani varten anoin ensin tutkimusluvan koulupalvelukeskukselta. Luvan saatuani pyysin tutkimuslupaa oppilaiden vanhemmilta lähettämällä koulun opettajan kautta lupakyselyn, jonka oppilaat veivät vanhemmilleen täytettäväksi (LIITE 1). Sen jälkeen kävin esittäytymässä luokissa ja pyytämässä oppilaita osallistumaan tutkimukseeni. Opettajat järjestivät kirjoitelmien kirjoituksen oppilailleen ja eri luokkien opettajat tekivät erilaisia päätöksiä tehtävään liittyen. Kahdessa luokassa opettajat eivät halunneet arvostella oppilaiden kirjoitelmia, vaan luovuttivat ne suoraan tutkimukseeni käyttöön. Toisessa näistä luokista oppilaiden ei ollut pakko osallistua ja siinä luokassa oli eniten niitä, jotka kieltäytyivät kirjoitelman teosta. Kahdessa luokassa opettajat järjestivät ainekirjoituksen niin, että jokainen oppilas osallistui ainekirjoitukseen ja opettaja myös arvosteli aineet itse. Tämän jälkeen opettaja luovutti luvan saaneiden oppilaiden kirjoitelmat minulle. Tällä tavalla opettaja halusi varmistaa sen, että kaikki oppilaat osallistuivat kirjoitelman tekoon, vaikka tutkimukseen eivät osallistuisikaan. Opettajat poistivat aineista nimet, minkä jälkeen kirjoitukset luovutettiin minulle. Tiedokseni kirjoittajista jäi pelkästään sukupuoli ja ikä. Kaikki oppilaat eivät saaneet lupaa osallistua tutkimukseen ja osa jättäytyi pois omasta tahdostaan.

### **5.3 Laadullinen tutkimus**

Tutkimukseni on toteutettu kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen puitteissa. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 161, 164), kuten myös Silverman (2005, 6, 9) kirjoittavat laadullisen tutkimuksen lähtökohtana olevan todellisen elämän

kuvaaminen, missä kohdetta koetetaan tutkia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Ihminen on keskeisellä sijalla, hänet nähdään tiedonkeruun välineenä. Tutkittavien näkökulmat ja ääni halutaan siis saada esille. Silvermania (2005, 6) lainaten voi todeta tiivistäen, että laadullisen tutkimusotteen avulla on mahdollista tutkia arkipäivän elämää ja sen ilmiöitä. Ihmisten kokemukset ja heidän asioille antamat merkitykset ovat keskeisellä sijalla, ihmisten oma tulkinta elämästä ja todellisuudesta.

Olennaista laadulliselle tutkimukselle on myös se, että tutkimussuunnitelma elää ja muotoutuu tutkimuksen edetessä. Tutkimuksen toteutusta ja suunnitelmia ei ole laitettu tiukasti tiettyihin raameihin, vaan avainsanoja ovat joustavuus ja muutettavuus olosuhteiden mukaan. Tapaukset myös käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 164.) Eskola ja Suoranta (1998, 18–19) sekä Silverman (2005, 9) mainitsevat, että usein laadullisessa tutkimuksessa keskitytään pieneen määrään tapauksia ja niitä pyritään analysoimaan mahdollisimman perusteellisesti. Laadullisessa tutkimuksessa on mahdollista lähteä liikkeelle ilman ennakko-olettamuksia tai -määritelmiä. Hypoteesittomuudella tarkoitetaan sitä, että tutkijalla ei ole tarkkoja ennakko-olettamuksia tutkimuskohteesta tai tuloksista. On kuitenkin huomioitava, että havaintomme ovat aina latautuneet aikaisempien kokemuksiemme valossa.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa oletetaan, ettei yhtä objektiivista todellisuutta ole olemassa, vaan todellisuuksia voi olla useita. Tutkimus tuottaa ainoastaan tietyn näkökulman tutkittavasta kohteesta. (Innanen 2001, 37.) Tämänkään tutkimuksen tarkoitus ei ole tuoda julki yhtä totuutta siitä, miten lapset isyyden näkevät, koska sellainen olisi mahdotonta. Tarkoituksena on yrittää ymmärtää muutamien lasten kirjoittamien tekstien avulla heidän ajatuksiaan ja näkemyksiään isyydestä.

#### **5.4 Aineiston analyysi**

Kerätyn aineiston varsinainen analyysi on vaihe, joka herättää ajattelemaan. Osaanko



analysoida aineistoa järkevästi ja ennen kaikkea niin, että saan tuotua tutkimuksen kannalta tärkeitä asioita esille? Erilaisia analyysitapoja on paljon, tulee osata valita oman tutkimuksen kannalta järkevä ja hedelmällisin tapa analysoida aineistoa.

Tuomen ja Sarajärven (2009, 91, 103–104) mukaan useat eri laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät liittyvät jollain tapaa sisällönanalyysiin, jos sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä. Tämän analyysimenetelmän avulla pyritään saamaan tiivistetyksi ja yleisessä muodossa oleva kuvaus tutkittavasta ilmiöstä kadottamatta kuitenkin sen sisältämää informaatiota. Sisällönanalyysillä kerätty aineisto saadaan kuitenkin vain järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. Tämä onkin juuri kritiikin kohteena oleva seikka, sillä tutkija on saattanut kuvata analyysia tarkasti, mutta ei ole kyennyt tekemään mielekkäitä johtopäätöksiä vaan järjestetty aineisto esitellään ikään kuin tuloksina.

Laadullisen tutkimuksen aineiston analyysia voi siis tarkastella sisällönanalyysin väljästä teoreettisesta kehyksestä. Yleisesti analyysivaiheessa on ensiksi päätettävä, mikä aineistossa kiinnostaa. Seuraavaksi aineisto käydään läpi, erotetaan ja merkitään ne asiat, jotka sisältyvät kiinnostukseen. Kaikki muu siis jätetään tutkimuksesta pois. Merkityt asiat kerätään yhteen ja erilleen muusta aineistosta. Kolmanneksi luokitellaan, teemoitellaan ja tyypitellään aineisto. Lopuksi kirjoitetaan yhteenveto. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–92.) Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen (2010, 11) toteavat, että ei ole olemassa yhtä tai yleispätevää reittiä aineiston luennasta aineiston analyysiin ja tulkintaan. Heidän mukaansa lähestymistapaa aineistoon muovaavat tutkijan valitsema näkökulma sekä tutkimusongelman ja –kysymysten asettelu.

Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen (2010, 11, 18–19) muistuttavat, että aineiston luokittelu, analysointi ja tulkinta liittyvät läheisesti toisiinsa, mutta ne ovat kuitenkin erillisiä prosesseja. Näiden kolmen eri vaiheen tehtävät on hyvä tunnistaa ja pitää mielessään, sillä esimerkiksi aineiston luokittelu ei vielä tarkoita analyysia. Luokittelun tehtävänä on käydä aineisto läpi systemaattisesti tutkimusongelman,

keskeisten käsitteiden ja lähtökohtien avustuksella. Aineiston voi alkuun jakaa isompiin luokkiin, mikä toimii apuvälineenä analyysille. Analyysiksi ei siis riitä se, että aineisto luokitellaan ja sen jälkeen kerrotaan, mitä kuhunkin luokkaan ja alaluokkaan on kertynyt.

Aloitin aineiston tarkastelun avoimella lukemisella, ilman systemaattista analysointia. Kuitenkin sain jo ensilukemalla tietyn kuvan aineiston sisällöstä. Muotoilin analyysini avuksi analyysikysymyksiä ja etsin vastauksia näihin kysymyksiin ja merkitsin tutkimusongelmani ratkaisun kannalta kiinnostavat asiat aineistosta. Varsinainen analyysini on sisällönanalyysia, jossa etenin Tuomen ja Sarajärven (2002, 111) kuvaamalla tavalla. He erittelevät aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheita seuraavalla tavalla:

1. haastattelujen tekeminen ja litterointi
2. haastattelujen lukeminen ja sen sisältöön perehtyminen
3. pelkistettyjen ilmausten etsiminen ja niiden alleviivaaminen
4. pelkistettyjen ilmausten listaaminen
5. pelkistetyistä ilmauksista etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia
6. pelkistetyt ilmaukset yhdistetään ja niistä muodostetaan alaluokat
7. alaluokat yhdistetään ja niistä muodostetaan yläluokat
8. yläluokat yhdistetään ja niistä muodostetaan pääluokat

Kuvauksessa on käytetty haastattelumenetelmää esimerkkinä, mutta se on helppo yhdistää tutkimuksessani käyttämään kirjoitelma-aineistoon. Omassa tutkimuksessani aineisto oli jo valmiiksi kirjoitetussa muodossa, joten ensimmäinen vaihe jää tässä tapauksessa pois. Etsin aineistostani ilmauksia ja alleviivasin eri värein. Sen jälkeen listasin pelkistetyt ilmaukset paperille ja yhdistelin samankaltaisia ilmauksia. Muodostettuani alaluokat keräsin ne Word-tiedostoon omiin lokeroihin. Samoin tein kohdan 7 eli yläluokkien muodostuksen tietokoneen avulla. Tiedossani olivat kirjoittajien sukupuoli, joten pelkistettyjä ilmauksia

listatessani merkitsin kirjoittajan sukupuolen ilmauksen kohdalle. Näin halusin tarkastella sitä, eroavatko tyttöjen ja poikien kirjoittamat asiat jollain tapaa.

### **5.5 Tutkimuksen eettiset kysymykset ja luotettavuus**

Etiikka on läsnä tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa. Jokainen tutkija joutuu pohtimaan hänen omaan tutkimukseensa liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tekemään valintoja. Jo aihetta valittaessa tulee huomioida se, minkälainen suhde tutkijalla on tutkittavaan ilmiöön. Tutkija ei voi koskaan olla täysin neutraali tutkittavaa ilmiötä kohtaan, mutta hänen tulee olla tietoinen omista reaktioistaan ja huomioitava se, miten ne vaikuttavat omaan tutkimusentekoon. Tutkimusmenetelmää valittaessa tulee pohtia, sitä mikä on eettisesti hyvä tapa tutkia juuri tätä ilmiötä. Kuula (2006, 60) tiivistää kokoavasti ihmisten kunnioittamista ilmentävät arvot, jotka ovat ihmistieteissä tutkimuseettisten normien lähtökohtana. Eettisiä periaatteita ovat tutkittavien ihmisten itsemääräämisoikeus, vahingoittumattomuus ja yksityisyyden kunnioittaminen.

Kuulan (2006, 61–62, 106) mukaan ihmisten itsemääräämisoikeutta pyritään kunnioittamaan sillä, että ihmisille annetaan mahdollisuus päättää siitä, haluavatko he osallistua tutkimukseen vai eivät. Tämän vuoksi heille on annettava riittävästi tietoa tutkimuksesta, kerrottava perustiedot tutkimuksesta ja sen toteuttajista sekä tutkittavilta kerättävien tietojen käyttötarkoitus. Tutkimuksenteon eettinen perusvaatimus on tutkittavien suojaaminen kärsimykseltä, tuskalta ja muilta psyykkisiltä, fyysisiltä, sosiaalisilta ja emotionaalisilta haitoilta. (Kuula 2006, 11–14.) Yksityisyyden kunnioittamisella tarkoitetaan sitä, että tutkittavilla on oikeus päättää mitä tietoja he tutkimuskäyttöön antavat. Lisäksi se tarkoittaa sitä, että tutkijan tulee säilyttää aineistoa luottamuksellisesti ja hän ei saa kirjoittaa tutkimukseensa tietoja yksittäisestä henkilöstä siten, että hänet voitaisiin tunnistaa. (Kuula 2006, 64.)

Lapset ja erityisryhmät ovat suojeltavia ryhmiä, joiden tutkimiseen tarvitaan huoltajan lupa. Tutkijan tulee olla ymmärtäväinen ja kunnioittaa tutkittavien intymiteettisuoja ja huolehtia, että tutkimuslupa-asiat ovat kunnossa. (Kuula 2006, 147.) Koulussa tehtävää tutkimusta varten tarvitsin lisäksi tutkimusluvan koulupalvelukeskuksesta. Tämän jälkeen pyysin vanhempien luvan lastensa osallistumiseen. Oppilailla itselläänkin oli mahdollisuus vielä sanoutua irti tutkimukseen osallistumisesta, vaikka he olisivat saaneet luvan kotoaan.

Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulee aina arvioida jollakin tavalla. Laadullisessa tutkimuksessa käsitteiden reliabiliteetti (luotettavuus) ja validiteetti (pätevyys) käyttöä pyritään usein välttämään. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan kohentaa tutkijan tarkalla selostuksella tutkimuksen toteuttamisesta eri vaiheineen. Esimerkiksi aineiston tuottamisen olosuhteista tulee kertoa selvästi ja totuudenmukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 231–233.)

Aiemmin jo kerroin aineistoni keruusta, että sain kirjoitelmat neljästä eri luokasta hieman eri tavoin. Minun tehtävänantoni ja kertamani tiedot tutkimuksestani olivat jokaisessa luokassa samat, mutta opettajat järjestivät kirjoituksen eri tavoin. Yhden luokan kirjoitelmat sain saman päivänä mukaani, koska heidän opettajansa järjesti tätä kirjoitusta varten seuraavan oppitunnin. Tämä opettaja ei lukenut luokkansa oppilaiden kirjoituksia, vaan antoi ne suoraan minulle. Kolmesta muusta luokasta sain kirjoitelmat muutaman viikon kuluttua siitä, kun olin ensimmäisen kerran käynyt koululla pyytämässä oppilaita osallistumaan tutkimukseeni. Kaksi näistä opettajista järjesti kirjoituksen niin, että se samalla vastasi ainekirjoitusta ja opettaja myös luki ja arvosteli aineet. Yksi näistä kolmesta opettajasta ei lukenut aineita lainkaan. Koska eri luokissa opettajat toimivat hieman eri tavalla, voi se olla vaikuttanut myös kirjoituksiin ja tutkimuksen luotettavuuteen.

Kirjoittajat saattavat kirjoittaa eri tavoin silloin, kun heidän kirjoitustaan lukee ja arvostelee opettaja ja silloin kun kirjoitelma kirjoitetaan nimettömänä suoraan tutkijalle. Kuitenkin ajattelen kirjoitelman tarkoituksen eli hyvän isän kuvailemisen olevan vähemmän arka aihe kuin jos olisi ollut tarkoitus kirjoittaa omasta isästään.

Koska en tutki sitä, millaisia isiä kirjoittajilla itsellään on, ovat nämä heidän omien isiensä kuvailut tutkimuksessani ekstrapaa, jota en kuitenkaan pääasiassa tarkastele. Uskon oppilaiden kirjoittaneen avoimesti siitä, millaisena he hyvän isän näkevät myös niissä tapauksissa, joissa opettaja on aineen lukenut. Näissä tapauksissa oman perheen ja isän kuvaukset ovat ehkä jääneet kuitenkin vähemmälle.

Mietin tutkimukseni alkuvaiheessa haastattelua aineistoni keruun menetelmäksi. Tulin kuitenkin siihen lopputulokseen, että omat aiemmat käsitykseni ja tietoni isyydestä ja isyystudkimuksesta voisivat jollain tapaa vaikuttaa tapaani haastatella lapsia, enkä halunnut ottaa sitä riskiä. Lisäksi haastattelun avulla olisi ehkä saanut vain muutaman tutkimushenkilön ajatukset aineistoksi ja halusin tarkastella useamman lapsen käsityksiä hyvästä isästä. Kuitenkin kirjoitelma-aineistosta nousi esiin asioita, joita olisin halunnut tarkentaa esimerkiksi haastattelun avulla.

## 6 KOULULAISTEN KÄSITYKSIÄ HYVÄSTÄ ISÄSTÄ

Tässä ja seuraavassa luvussa esittelen tekemäni aineistoanalyysin tulokset. Kirjoittajille annettiin tehtäväksi kirjoittaa kirjoitelma aiheesta ”Millainen on hyvä isä”. Tehtävänannossa kyseessä oli hyvän isän kuvaileminen eikä edellytetty eikä pyydetty kertomaan omasta isästä tai todellisesta isästä. Kuitenkin moni kirjoittajista kirjoittaa myös omasta isästään. Olen lainannut otteita kirjoittajien teksteistä siten, kun ne aineistossani esiintyvät. En ole korjannut kielioppi- tai muita virheitä, mutta pisteen olen muutamien virkkeiden loppuun lisännyt. Olen numeroinut kirjoitelmat 1–39 siten, että 1–21 ovat tyttöjen kirjoitelmia ja 22–39 poikien kirjoitelmia. Numero lainauksen jälkeen tarkoittaa siis tätä järjestysnumeroa, joten lukija voi seurata miten olen aineistoa käyttänyt.

### 6.1 Isätyypit

Olen kuvannut aineistossa esiintyneitä isätyyppejä. Koska koululaisten tuli kirjoittaa hyvästä isyydestä, on seuraavassa luonnollisesti kuvailtu vain hyvät isätyypit enkä ole esitellyt esimerkiksi Huttusen (2001, 82–83) kuvaamia passiivisia isätyyppejä. Kirjoittajat kuitenkin usein vertailivat hyvää isää huonoon isään, joten aineistossa on jonkin verran kuvattu myös ”ei niin hyviä” isiä, mutta vain vertailun vuoksi. Kirjoittajien kuvaamat hyvät isät eivät kuulu pelkästään yhteen isätyyppiin vaan hyvässä isässä on ominaisuuksia useammasta, ellei jopa kaikista seuraavassa kuvatuista isätyypeistä. Aineistosta löytyi aktiivinen isä, välittävä isä, kurinpitäjäisä ja isä mallina.

#### 6.1.1 Aktiivinen isä

Kirjoituksissa useimmiten toistettuna isän tehtävänä on viettää aikaa lastensa kanssa. Useimmiten ajanvietto on jotain konkreettista toimintaa, ei vain oleskelua. Hyvä isä

näyttäytyy lasten kirjoituksissa aktiivisena isänä, joka vie lapsia erilaisiin tapahtumiin, kaupungille, retkille ja lapsen harrastuksiin, urheilee tai puuhastelee lasten kanssa kaikenlaista kotona. Isä ja kirjoittaja kuvataan kirjoituksissa yleensä harrastamassa kahdestaan.

*”Hyvä isä vie huvipuistoon ja kylpylöihin. Hyvä isä vie harrastuksiin ja jääkiekkootteluihin. Hyvä isä vie ravintoloihin ja ralli kilpailuihin. Hyvä isä vie kauppaan ja kaupungille.”* (11-vuotias poika, 34.)

Kirjoitusten perusteella isän kanssa ollaan paljon liikkeessä. Isän kanssa tekeminen on usein erilaisissa paikoissa käymistä.

*”Hyvä isä viettää aikaa lastensa kanssa, esim. käy lapsen kanssa tapahtumissa, mummolassa ja muutoinkin reissaa lasten kanssa.”* (11-vuotias tyttö, 17.)

Isän kanssa tehdään paljon asioita etenkin ulkona. Urheilu on useassa kirjoituksessa isää ja lapsia yhdistävä tekijä.

*”Hyvä isä vie retkeilemään ja urheilee lastensa kanssa. Isän kanssa voi mennä retkelle, jossa poimitaan marjoja, teltaillaan, juodaan kaakaota ja bongaillaan lintuja. Retkillä voi rentoutua ja unohtaa säännöt, joita muuten noudatettaisiin. Retkillä voidaan myös olla piilosta pitkässä heinikossa, kiipeillä puissa ja paistaa makkaraa. Isän kanssa pitää myös urheilla. Voi pelata jalkapalloa, jääkiekkoa, sählyä, koripalloa ja lentopalloa. Hyvä isä opettaa pelaamaan eri urheilulajeja. Jalkapallossa isä opettaa potkuja, syöttelyä ja pelaamista. Sama jääkiekossa ja muissa lajeissa. Hyvä isä lähtee aina urheilemaan.”* (11-vuotias tyttö, 7.)

Usein aloite toiminnalle lähtee isän puolelta, lapset pääsevät auttamaan isää kun isä tekee esimerkiksi pihatöitä. Kuitenkin isä tekee joskus myös asioita lapsen

aloitteesta. Kirjoittajat näkevät tärkeänä, että isä huomioi lapsen toiveet ja joskus tehdään mitä lapsi haluaa tai mennään sellaisiin paikkoihin joihin lapsi haluaa mennä.

*”Hyvä isä lähtee kanssani kalaan, vaikka meillä on jo pakasteet täynnä. Hyvän isän kanssa voi mennä uimaan tai laskemaan mäkeä silloin kun on aikaa. Hyvä isä auttaa harrastuksissa: hyvä isä voitelee sukset ja korjaa pyörän. Hyvä isä viettää aikaa kanssani!”* (11-vuotias poika, 35.)

Koululaiset kuvaavat useaan otteeseen myös omia harrastuksiaan. He toivovat isältä kannustusta harrastuksiin ja sitä, että he saavat itse valita harrastuksen. Lasten toiveiden huomioon ottaminen ja isän kiinnostus lapsen harrastukseen ovat tärkeitä aineistoni koululaisille.

*”Jos lapsi haluaa jonkin harrastuksen isä tekee harrastuksen harrastamisen mahdolliseksi, eli jos lapsi haluaa harrastaa vaikkapa jalkapalloa tai musiikkia. Hyvä isä etsii seuran tai musiikki opiston ja ilmoittaa lapsensa sinne.”* (12-vuotias tyttö, 18.)

Isän kanssa puuhastellaan myös sisällä ja etenkin pelataan erilaisia tietokone- ja lautapelejä.

*”Hyvän isän kanssa voi pelata lautapelejä ja tietokonepelejä. Esimerkiksi Trivial pursuittia, muuttuvaa labyrinttiä, Afrikan tähteä, jääkiekkopeliä tai jalkapallopeliä.”* (11-vuotias tyttö, 7.)

Tietokonepelit yhdistettiin kuitenkin myös siihen, ettei isä seurustellut paljoa lapsensa kanssa, vaan vietti paljon aikaa omien tietokonepelien äärellä.

*”Minun isässäni on ärsyttävää se, kun se pelaa koko ajan sotapelejä, eikä se silloin kerkeä juttelemaan. Joudun menemään aina äitipuoleni*



*kanssa, tai yksin ulos, koska ei isällä muuten ole tekemistä.” (11-vuotias tyttö, 21.)*

Innanen (2001) on oman tutkimuksensa perusteella väittänyt, että nuoret kaipaavat enemmän kiireetöntä yhdessäoloa isänsä kanssa kuin aktiivista toimintaa. Omassa aineistossani kuvattiin enemmän kirjoittajan ja isän yhteistä puuhastelua, liikkumista, pelaamista, urheilua tai muuta aktiivista toimintaa. Ero saattaa selittyä sillä, että Innanen tutki tutkimuksessaan lukio-ikäisiä, kun taas minun tutkimuksessani tutkittavat ovat alakouluikäisiä. Nuoremmille lapsille yhteinen konkreettinen toiminta isän kanssa voi olla tärkeämpää kuin vanhemmille lapsille.

Hawkins, Bradford, Palkovitz, Christiansen, Day ja Call (2002, 184, 189) sanovat, että tarvitaan uudenlaisia menetelmiä mittaamaan ja arvioimaan isien osallistumista vanhemmuuteen. Aiemmin on arvioitu osallistumista sen ajan määrällä, jonka isät lastensa kanssa viettävät. Isän osallistuminen on moniulotteista ja siihen sisältyy tunne-, kognitiivisia ja eettisiä tekijöitä, havaittavaa käyttäytymistä ja myös epäsuoria osallistumisen muotoja, kuten esimerkiksi ruuan, vaatteiden ja asuinpaikan tarjoaminen lapselle sekä äidin tukeminen. Aineistoni lasten näkökulmasta hyvä isä kuitenkin viettää paljon aikaa kotona ja on konkreettisesti läsnä. Pienten lasten voi olla vaikeaa ajatella isyyttä Hawkinsin ja hänen kollegoidensa kuvaamalla tavalla, koska lapsille isän läsnäolo tuntuu tärkeämmältä.

### 6.1.2 Välittävä isä

Koululaiset tuovat esille kirjoituksissaan, että hyvä isä auttaa lapsiaan ja huolehtii heistä. Isä kuuntelee, välittää, lohduttaa, tukee ja puolustaa. Hyvä isä haluaa ja suukottaa sekä rakastaa lapsiaan. Hyvään isään pystyy luottamaan ja hyvä isä luottaa myös lapsiinsa.

*”Minun mielestäni hyvän isän tulisi olla luotettava. Hyvälle isälle tulisi voida kertoa murheet ja puhumaan hänelle kaikesta. Myös hyvän isän*

*pitäisi auttaa vaikeissa asioissa ja osata kuunnella jos on jotain sanottavaa. Hyvän isän tulisi viettää lapsien kanssa aikaa. Mukavuus ja hauskuus ovat tärkeitä asioita hyvässä isässä. Hyvän isän pitäisi olla myös huolehtivainen. Isän pitäisi osata tukea lastaan surullisissa ja vaikeissa asioissa. Olisi tärkeää, että isä osaisi kannustaa. Hyvä isä asia olisi se, että isä tulisi katsomaan lapsen peliä tai esitystä harrastuksissa. Kehuminen on myös tärkeää. Hyvän isän tulisi olla etenkin välittävä.” (12-vuotias tyttö, 2.)*

Kuunteleminen ja auttaminen nousivat kirjoituksissa esille usein. Isän tulee kuunnella lapsen murheita ja kyettävä auttamaan lasta ongelmissa. Hyvä isä auttaa lapsiaan myös koulutehtävissä. Hyvä isä kuuntelee lastaan myös siinä mielessä, että ottaa lapsen toiveet huomioon ja tekee välillä niin kuin lapsi toivoo.

*”Isä osaa ja pystyy antamaan anteeksi. Isällä on hyvät välit äidin ja muiden perheenjäsenten kanssa. Vastuuntuntoisella isällä on aikaa lapsilleen, isä osaa huolehtia pienimmistä, kannustaa ja auttaa tarvittaessa ja isän kanssa pystyy juttelemaan vapaasti.” (12-vuotias poika, 38.)*

Juvakan ja Viljamaan luokittelussa yhtenä tyyppinä on pehmoisä, jonka kuvaillaan kuuntelevan lapsiaan ja olevan aidosti läsnä. Isyys on hänelle tärkeää ja hän panostaa siihen sekä miettii siinä onnistumistaan. (Juvakka & Viljamaa 2002, 26–29.) Miksi tämä isätyyppi on nimetty pehmoisäksi? Kertooko se siitä, että jos isä tekee edellä kuvattuja asioita, hän on pehmo? Aineistoni kirjoituksissa lapset toivoivat isältä juurikin näitä ominaisuuksia. Kuitenkaan tällaista isää ei kirjoitusten perusteella ymmärretä pehmoksi isäksi. Pehmoisä oli enemmänkin isä, joka ei ollut onnistunut pitämään kuria vaan antoi liikaa lapsilleen periksi. Isän tärkeänä tehtävänä nähtiin myös kurinpidon.

Huttusen kuvaama hoivaisuus on lähellä kirjoittajien kuvaamaa välittävää isää. Hoiva-isyydessä ratkaisevaa on isänä olemisen laaja-alainen tiedostaminen ja siihen

sitoutuminen. Isä on aidosti kiinnostunut lapsistaan ja heidän hyvinvoinnistaan ja lapset ovatkin hänelle erittäin tärkeä osa elämää. Hoivaava isä on paljolti lastensa saatavilla, ja heidän keskinäinen vuorovaikutuksensa on lämmintä, läheistä ja emotionaalista. (Huttunen 2001, 179–180.)

Kirjoittajien mukaan isän kannustaminen ja kiinnostus lapsen asioihin on tärkeää. Kannustavan ja myönteisen ilmapiirin on todettu edistävän lasten kehitystä. Ryan, Martin ja Brooks-Gunn (2006, 211, 224) ovat tutkineet äitien ja isien vanhemmuuden toteuttamismalleja ja niiden yhteyttä lasten kognitiivisiin kykyihin. He saivat tulokseksi, että ne lapset, joilla on ainakin yksi kannustava vanhempi, suoriutuivat heille asetetuista kognitiivista tehtävistä muita paremmin, riippumatta vanhemman sukupuolesta.

Koululaiset kuvasivat isän kiinnostuksen lapsen asioihin näkyvän myös siten, että isän opettaa lapsilleen kaikenlaista. Hyvä isä opettaa lapsilleen hyviä tapoja tai erilaisia koulutehtäviin ja urheiluun liittyviä asioita. Erään kirjoittajan mukaan isä opettaa lapselleen vastuuntuntoa hankkimalla tälle lemmikin.

*”Hyvä isä on huumorintajuinen, opettavainen ja hauska. Minun isäni opettaa minulle paljon maailman historiasta, ja kehottaa menestymään tosi hyvin koulussa, sekä olemaan hyvä.”* (11-vuotias tyttö, 21.)

*”Hyvän isän kuuluu opettaa lasta eri asioihin kuten koulun käyntiin.”* (12-vuotias poika, 24.)

### 6.1.3 Kurinpitäjäisiä

Hyvän isän tulee lasten mielestä olla välillä hieman ankara, mutta reilu ja hyväntahtoinen. Isä rankaisee, jos lapsi tekee tyhmyyksiä. Isä ei saa olla liian lepsu ja antaa lapselle aina periksi. Hyvä isä ei kuitenkaan huuda, raivoa, uhkaile eikä ole väkivaltainen. Isän tehtävänä nähtiin olevan kurinpito, mutta oikeudenmukaisella

tavalla. Juvakka ja Viljamaa (2002, 23–26) kuvasi isätyyppiluokittelussaan kurinpitäjäisän siten, että hänen mukaan kuri pitää lapset tehokkaasti ruodussa ja niin, että tällä isällä on yleensä rankaisuun liittyviä tehtäviä. Tämä ei kuvaa aineistoni kurinpitäjää kovinkaan hyvin, koska aineistossani kurinpito nähtiin isän tärkeänä tehtävänä, mutta se ei kerro isästä kuin yhden puolen. Kurinpito on reilua, väkivallatonta ja oikeudenmukaista.

*”Mielestäni hyvä isä on reilu, se huolehtii, löysäilee välissä. Ei huuda pienestä mutta silti piittää päänsä tärkeissä asioissa esim: lue kokeisiin! Siivoa oma huoneesi! Muista silti olla kiltisti! Isän pitää silti olla mukava ja kannustava. Esim. onnea kokeeseen tai hyvää leffailtaa! Mutta isä ei saa olla silti liian leppoisa.”* (11-vuotias poika, 39.)

Isän kurinpito ei lasten näkemyksen mukaan edellytä huutamista vaan hyvä isä esitetään maltillisena ja lempeänä kasvattajana.

*”Isä ei saisi huutaa silloin kun lapsi tekee jotain väärin vaan sanoa se ja laittaa vaikka arestipenkkiin.”* (12-vuotias tyttö, 15.)

Isän välttämättömänä tehtävänä nähdään pitää kuria ja myös rangaista lapsia, jos siihen tulee tarvetta. Kirjoittajien mukaan hyvällä isällä on kuitenkin malttia eikä hän kurita lapsiaan fyysisesti.

*”Isän pitää olla reilu, tasapuolinen ja rehellinen. Isä ei kurita fyysisesti kovaa ja isällä on malttia.”* (12-vuotias poika, 38.)

*”Isän pitäisi olla hiukan ankara, ettei lapsi oppisi tekemään mitä haluaa, jossakin pitää mennä raja. Hyvä isä olisi kiltti lapselle eikä tukistaisi ja tekisi mitään paha!”* (10-vuotias tyttö 12.)

Vaikka isän tehtävänä on pitää kuria, ei hyvä isä ole pelkästään tiukka ja ankara. Toisaalta myöskään niin sanottua kaveri-isyyttä tai kiva-isän (Juvakka ja Viljamaa 2002, 23–26) kaltaista isätyyppiä ei ihannoitu. Juvakan ja Viljamaan kuvaama kivaisä on lapsilleen enemmänkin kaveri ja hän harrastaa heidän kanssaan kaikkea mahdollista. Vastuun kivaisä jättää lasten äidille. Aineistoni lapset toivat esille sen, että hyvä isä kantaa vastuunsa eikä välttele sitä.

Kalliomaa kirjoittaa, että vanhemmat usein tuntevat syyllisyyttä ilmaistessaan negatiivisia tunteitaan lasten nähden. Lapsien kannalta ei ole vaarallista, vaikka hän näkee vanhemman surullisena, ärsyyntyneenä tai vihaisenakin, kunhan vanhempi kykenee tunteen vallassa toimimaan turvallisesti ja kertoo lapselle, ettei syy ole hänessä. (Kalliomaa 2010, 103.)

Kulttuurisesti isyyteen ja miessukupuoleen on liitetty ruumiillinen väkivalta (Ruckenstein 2004, 109). Kotona tapahtuva väkivalta on ollut Suomessa pitkään laissa sallittua ja vielä pitempään asenteellisesti hyväksyttyä. (Nousiainen & Pylkkänen 2000, 152–156.) Ruckenstein (2004, 116) kirjoittaa, että vanhemman oikeus ruumiilliseen väkivaltaan, joka vielä muutama vuosikymmen sitten oli tavanomainen tapa karaista ja ojentaa lapsia, on käynyt läpi nopean yhteiskunnallisen ja kulttuurisen muutoksen. Nykyään ajatellaan, ettei äiti tai isä saa missään tilanteessa kurittaa lastaan fyysisesti. Vuoteen 1969 saakka rikoslain mukaan lapsen ruumiillinen kuritus oli sallittua, jos aiheutettu vamma oli vähäinen. Vuoden 1984 lailla rajoitettiin vanhempien kuritusoikeutta ja lakiin kirjattiin lapsen oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen. (Ruckenstein 2004, 117.) Vuonna 1995 uudistettiin rikoslaki ja parisuhde- ja perheväkivaltaan asennoituminen muuttui siten, että niitä ei enää katsottu perheen sisäiseksi asiaksi (Partanen & Holma 2002, 189).

Lapsuuden kodin väkivaltaa pidetään yhtenä tärkeimmistä väkivaltaista käyttäytymistä ennustavana tekijänä (Ruckenstein 2004, 118). Ruckenstein on tutkinut isän väkivaltaa haastatteleamalla miehiä, jotka olivat hakeneet apua väkivaltaisuuksiensa. Näillä miehillä on usein kokemuksia väkivaltaisesta isästä omasta lapsuudestaan. He arvostavat isää, joka kykenee palauttamaan perheeseen

rauhan. Isää kuvataan auktoriteettina ja hänen väkivaltaista käyttäytymistä ymmärretään aikuisena eri tavoin kuin silloin kun oli lapsi. Lapsesta isä oli ollut pelottava. Aikuisena isän tekoja puolusteltiin sanomalla, ettei isä ilkeyttään lyönyt vaan lasten parhaaksi. (Ruckenstein 2004, 121.)

#### 6.1.4 Isä mallina

Hyvän isän täytyy koululaisten mukaan olla esimerkillinen. Hänellä on vastuu perheestään ja hänen täytyy toimia roolimallina lapsilleen. Hyvä isä ei käytä alkoholia, polta tupakkaa tai käytä huumeita. Alkoholinkäyttöön lisättiin melkein aina jokin lisäehto, esimerkiksi ettei saa juoda niin paljon, että sillä on seurauksia. Tupakanpoltoon lisättiin ehto, ettei saa polttaa tupakkaa lasten nähden.

*”Hyvä isä ei pidä viinasta. Eikä tupakoi. On esimerkillinen.”* (12-vuotias poika, 30.)

Edellä oleva pojan kirjoittama kuvaus on tyypillinen esimerkki aineistoni poikien lyhytsanaisesta, toteavasta tavasta kirjoittaa. Tytöt lisäsivät myös alkoholinkäyttöön perusteluja ja lisäehtoja.

*”Hyvä isä ei saisi koskaan tupakoida, eikä juoda alkoholia niin paljoa, että siitä tulee seurauksia.”* (10-vuotias tyttö, 20.)

*”Minun mielestäni hyvä isä on sellainen, joka ei juo kaljaa kun vaikka vain kaksi viikonloppuna. Hyvä isä on myös hyvä kun se ei polta tupakkia lasten nähden kun jos on pieniä lapsia jotka ei vielä ymmärrä siitä mitään ja sitten nekin alkavat polttaan.”* (12-vuotias tyttö, 4.)

12-vuotiaan tytön teksti kertoo sen, että hän on hyvin tietoinen siitä, kuinka monta kaljaa isä voi juoda, jotta alkoholinkäyttö on riittävän vähäistä. Hänen mukaan alkoholinkäytön tulee kuulua vain viikonloppuun. Myös edellä oleva 10-vuotiaan

tytön kuvaus isän alkoholinkäytöstä sisältää ehdon: isä ei saa juoda alkoholia niin paljon, että siitä tulee seurauksia.

Alkoholinkäyttö on maassamme yleistä. Lasinen lapsuus -kyselytutkimuksen mukaan joka kymmenes suomalainen on elänyt lapsuuttaan perheessä, jossa alkoholia on käytetty lasta häiritsevällä tavalla. Kyseessä on ongelma, joka koskettaa merkittävää osaa väestöstä. (Itäpuisto 2005, 11–12.) Vaikka nykyisin päihteidenkäytöstä puhutaan enemmän kuin ennen, ovat siihen liittyvät asiat edelleen vaikeita ja niihin on vaikea puuttua. Alkoholiperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa toinen tai molemmat vanhemmat käyttävät alkoholia lapsen kannalta ongelmallisesti. On mahdotonta määritellä tällaisen perheen piirteitä tarkemmin, koska ei ole mitään yhtenäisiä ominaisuuksia, joiden perusteella voitaisiin tunnistaa tällaiset perheet. (Itäpuisto 2001, 41–45.)

Aineistossani kirjoittajista kukaan ei kertonut suoraan oman isän alkoholinkäytöstä, vaikka omasta isästä kerrottiin muuten paljon. Alkoholinkäytöstä puhuttiin pelkästään siinä yhteydessä, miten hyvä isä kirjoittajien mielestä käyttää alkoholia. Osa oli sitä mieltä, että hyvä isä ei käytä alkoholia lainkaan ja osa asetti alkoholinkäytölle tietyt rajoitukset. Koska osa kirjoittajista tiesi tarkkaan ne rajat, jotka ylittävä alkoholinkäyttö ei ollut enää sopivaa, on hänen perheessään tai lähiympäristössään luultavasti käytetty alkoholia. Tämä kertoo sen, että lapsen tieto rakentuu siinä ympäristössä, jossa hän elää ja se on muokannut myös hänen käsityksiään hyvästä isästä.

Lapset oppivat vanhemmiltaan monenlaisia asioita. Kasvatustyyliä usein toistuvat joko tiedostaen tai tiedostamatta siten, että samoja kasvatustekniikoita käytetään omien lasten kanssa kuin omassa lapsuudenkodissa on ollut käytössä. Kuitenkin yhteiskunta ja perhesuhteet ovat muuttuneet paljon siitä, mitä ne olivat nykyvanhempien ollessa lapsia ja erityisesti siitä kun nykyisovanhemmat olivat lapsia. Perinteisen isämallin muututtua moni miehistä on joutunut siihen tilanteeseen, että heillä on vain vähän malleja lapseensa liittymiseksi ja toteuttaakseen ”modernimpaa” isyyttä. Innanen (2001, 19, 26) kirjoittaa, että on vaikea olla isä, jos ei ole koskaan itse ollut isänsä

poika. Nykyisät kuitenkin ottavat mallia isyyteensä monelta muultakin taholta kuin omalta isältään (Rankinen 2010, 87). Jokainen isä on yksilö ja hän voi ja hänen täytyy toteuttaa isyyttään omalla tavallaan.

## 6.2 Isän monet roolit

Jaettu vanhemmuus on tällä hetkellä paljon puhuttu aihe isyyskeskusteluissa. Jaetun vanhemmuuden käsitteellä tarkoitetaan tiivistetysti työn, vastuun ja vanhemmuuden tasaisempaa ja perhekohtaisempaa jakamista äidin ja isän kesken. (Huttunen 2001, 94). Näkykö jaettu vanhemmuus tutkimukseni aineistossa?

Koululaisten kirjoituksissa isä näyttäytyy työssä käyvänä, kiireisenä perheen elättäjänä, joka hoitaa perheen raha-asiat. Työnteko nähdään isän tehtävänä ja jos isällä ei ole työtä, tulee hänen yrittää saada työ. Eräs kirjoittaja tuo lisäksi esille sen näkemyksen, että ihan mikä tahansa työ ei kelpaa, vaan työn tulee olla hyväpalkkainen ja arvostettu.

*”Hyvä isä tekee töitä (jos töitä ei ole hankkii töitä) jotta ruokaan, vaatteisiin ja muihin tavaroihin olisi varaa sekä myös mahdollisiin lomiin.”* (12-vuotias tyttö, 18.)

*”Hyvällä isällä tulisi olla hyvä työpaikka ja mahdollisuus elättää lapsi ja että hänellä olisi koti ja häntä arvostettaisiin ja lapsellakin olisi oma koti.”* (12-vuotias tyttö, 3.)

Työntekoon liittyi myös huono puoli eli se, ettei isä ollut paljoa kotona. Lapsien mielestä liiallisella työnteolla oli se seuraus, että isä petti lupauksensa ja isän ja lasten väliset suhteet kärsii.



*”Jos isällä on paljon töitä, lapselle voi tulla paha mieli ja ikävä. Jos isä ei pystyisi pitämään lupauksia niin se ei olisi reilua.” (11-vuotias poika, 39.)*

Aineistossani työnteko nähdään isän välttämättömänä tehtävänä ja kirjoittajat perustelevat itsekkin isän työntekoa sillä, että käymällä töissä isä kykenee huolehtimaan perheestään ja elättämään sen. Kuitenkin he pitävät tärkeänä sitä, että isä olisi myös paljon kotona ja viettäisi paljon aikaa lastensa kanssa.

Työn ja perheen yhdistäminen näyttää olevan tavallinen vanhempien ja etenkin isien ongelma. Sitä on tutkittu monenlaisesta näkökulmasta: etätöitä tekevien miesten työn ja vanhemmuuden yhdistäminen (Marsh & Musson 2008), perinteistä isyyttä toteuttavien miesten työntekoa (Glauber & Gozjoko 2011), miten vanhemmat yhdessä tuottavat isyyttä ja järjestävät sukupuolten välisen työjaon (Matta & Knudson-Martin 2006). Työ ja perhe on usein erotettu omiksi erillään oleviksi alueiksi jo sen takia, että työelämä tapahtuu eri paikassa kuin kotielämä. Tämän ajatuksen rikkoo lisääntynyt etätöy ja isien kotona tekemällä etätöillä uskotaan olevan vaikutusta myös heidän isyyteen. (Halford 2006.)

Isät helposti joutuvat työnsä takia toteuttamaan isyyttään eri tavoin kuin haluaisivat. Aiemmin kuvatun Huttusen (2001, 82–83) tyypittelyn mukaan tämä olisi lähellä passiivisia ja sitoutuneita isiä, jotka joutuvat elämään näiden ristiriitojen kanssa. Näille isille isänä oleminen on hyvin tärkeää, ja he haluaisivat myös osoittaa sen konkreettisesti lapsilleen. Työn takia heillä ei ehkä ole mahdollisuutta antaa niin paljon aikaa lapsilleen kuin he haluaisivat.

Hyvän isän tehtäviksi kotona kuuluu kirjoitusten mukaan kaikki kotityöt. He kuvaavat oman isänsä tiskaavan, pesevän pyykkiä, imuroivan ja hoitavan kaikkia muitakin kotitöitä yksin tai lasten kanssa yhdessä. Ruoanlaitto on erityisen tärkeää hyvän isän osata. Kuitenkin lastenhoito näyttää kuuluvan enemmän äidille. Lastenhoito nähdään kirjoituksissa nimenomaan pienten lasten hoitona. Kirjoitusten perusteella aineistoni lapset eivät näe lastenhoitona sitä, kun isä viettää aikaa ja

puuhastelee kirjoittajan itsensä kanssa. Äiti mainitaan tyttöjen kirjoituksissa pääasiallisena lasten hoitajana, isän tehtävänä on auttaa äitiä lasten hoidossa.

*”Hyvä isä tekee joskus ruokaa, ja hoitaa lapsia äidin puolesta. Hyvän isän täytyy myös opettaa lapsilleen hyviä tapoja ja auttaa äitiä aina kun voi.”* (11-vuotias tyttö, 21.)

*”Hyvän isän pitää osata laittaa ruokaa, jos äiti on töissä.”* (11-vuotias tyttö, 17.)

*”Isä voisi myös osallistua lasten hoitoon.”* (10-vuotias tyttö, 12.)

Huttusen kuvaama hoivaava isä sitoutuu vanhemmuuteensa yhtä paljon kuin lapsen äiti, eli vastuu on yhtäläinen niin kotitöistä, lasten hoidosta kuin kasvatuksesta. Hoivaava isä arvostaa myös kotona tehtävää työtä niin paljon, että ajoittainen koti-isyyys ei tuota hänelle ongelmia. (Huttunen 2001, 179–180.) Aineistoni perusteella isät toteuttavat siis pitkälti Huttusen kuvailemaa hoivaisyyttä, mutta lastenhoitoon liittyvät asiat näyttävät jäävän edelleen äidin tehtäviksi tai isä toimii ikään kuin äidin apurina. Tällaisesta ”avustavasta” isyydestä kirjoittaa myös Huttunen (2001, 82–83).

Nykyisin vanhempainvapaa päättyy kun lapsi on 9-10 kuukauden ikäinen. Kovin moni vanhempi ei vielä tässä vaiheessa laita lastaan päivähoitoon, vaan jää kotihoidontuella hoitamaan lasta kotiin. Useat tahot ovat sitä mieltä, että nykyisessä vanhempainvapaan järjestämisessä on monia epäkohtia. Uudenlaisia malleja perhevapaiden järjestämiseen on esitetty ja niistä yksi on 6+6+6-malli. Tämän mallin mukaan vanhempainvapaa pitenisi 18 kuukauteen, eli siihen asti kunnes lapsi olisi puolitoistavuotias. Äiti käyttäisi ensimmäiset kuusi kuukautta vapaaseen, minkä jälkeen isä käyttää seuraavat kuusi kuukautta. Viimeiset kuusi kuukautta voi käyttää kumpi tahansa vanhempi siten kun vanhemmat parhaakseen näkevät. Malli tulee nykyistä menettelyä kalliimmaksi, mutta sillä uskotaan olevan monia hyötyjä esimerkiksi syntyvyyteen ja pidemmällä tähtäimellä se maksaisi itsensä takaisin. (Salmi & Lammi-Taskula 2010, 2, 6.)

Isät käyttävät alle 7 prosenttia kaikista vanhempainrahapäivistä ja isäkuukautta pidemmän vanhempainvapaan pitää vain pari prosenttia isistä. Se, miten sukupuolten väliseen työnjakoon suhtaudutaan, vaikuttaa olennaisesti siihen, miksi isät eivät pidä vanhempainvapaata. Työelämän toimintakäytännöt ja asenteet ovat tekijöitä, joilla on myös merkityksensä isien vapaiden pitämiseen. Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta puhutaan paljon, mutta esimerkiksi tasa-arvo työelämässä ei toteudu ennen kuin miehet alkavat pitää myös vanhempainvapaita ja vanhemmuus liitetään työelämässä naisten lisäksi myös miehille kuuluvaksi asiaksi. (Salmi & Lammi-Taskula 2010, 3.)

Paajanen (2006, 75) kirjoittaa siitä, kuinka aiemmissä tutkimuksissa on käynyt ilmi, että naiset tekevät yhä suuremman osan kotitöistä. Miehet keskittyvät enemmän lastenhoitoon ja yleiseen puuhasteluun heidän kanssaan. Paajanen toteuttamassa barometrissa kartoitettiin isien mielipiteitä siitä, miten he kokivat kotityöt ja lastenhoidon. Vastanneista isistä suurin osa (67 %) oli sitä mieltä, että he pystyvät hoitamaan kodin ja lapsen siinä missä puolisosikin. Lisäksi lähes yhtä suuri osa oli sitä mieltä, että naisen ja miehen kuuluukin tehdä tasapuolisesti kotitöitä. Perhebarometrin mukaan äidit jäivät kotiin lasten kanssa lähinnä taloudellisista syistä. Jos perheessä oli kuitenkin päädytty siihen ratkaisuun, että isä jää vanhempainvapaalle tai hoitovapaalle syyksi mainittiin useimmiten isän vahva halu jäädä kotiin. (Paajanen 2006, 85–86.)

Vanhempana toimimisen edellytykset ovat muuttuneet 1990-luvun yhteiskunnallisen murroksen myötä. Uudenlainen kulttuuri- ja toimintaympäristö antaa vanhemmille uudenlaisia mahdollisuuksia, mutta muutokset tuovat mukanaan myös stressitekijöitä. Etenkin työelämän muutokset heijastuvat perhe-elämään, vanhemmuuteen ja lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen. (Rönkä & Kinnunen 2002, 4.)

Työstä uupuneet vanhemmat voivat tuntea itsensä riittämättömiksi ja voimattomiksi

lastenkasvatustehtävän edessä eivätkä he jaksaneet olla kiinnostuneita lapsen asioista (Kinnunen & Mauno 2002, 106). Lapsesta aikuiseksi –tutkimuksessa (Pulkinen 1996) on todettu, että niin sanottu lapsilähtöinen kasvatustyyppi edistää lapsen kasvamista yhteiskuntaan sopeutuvaksi kun taas aikuiskeskeinen kasvatustyyppi on riskitekijä lapsen yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta. Lapsilähtöisen kasvatuksen perustana on vanhempien hyvä keskinäinen suhde, lapsen hyvä suhde isään ja äidin huolehtivainen suhtautuminen lapseen. Huolenpito sisältää emotionaalisen tuen antamisen, lapsen toimintojen valvonnan sekä tarpeellisten rajojen asettamisen. Aikuiskeskeinen kasvatustyyppi sisältää lapsen näkökulman vähäistä huomioonottoa, vähäistä vuorovaikutusta lapsen kanssa, mielivaltaa, epäoikeudenmukaisuutta ja välinpitämättömyyttä lapsen asioista. (Pulkinen 2002, 17.)

### 6.3 Isän persoonallisuus

Useimmiten aineistossa toistettu hyvän isän ominaisuus oli hyvä huumorintaju. Hyvä isä on hauska. Hyvä isä vitsailee ja hassuttelee lastensa kanssa. Huumori on läsnä isän ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa.

*”Hyvä isä on huumorintajuinen, opettavainen ja hauska. Me pelaamme isän kanssa yhdessä pelejä ja nauramme toistemme vitseille. Sellainen on hyvä isä!”* (11-vuotias tyttö, 21.)

*”Hyvä isä on hauska, joka saa minut nauramaan!”* (11-vuotias tyttö, 6.)

*”Hyvän isän on oltava vitsikäs.”* (12-vuotias poika, 30.)

Muita adjektiiveja, joilla hyvää isää useimmiten kuvailtiin, olivat mukava, kiltti, välittävä, reilu, luotettava, ahkera, taitava, (välillä) ankara.

Muutaman kirjoituksen mukaan isällä saa ja pitää olla muutakin elämää kuin perhe ja työ. Eräs poika totesi, että isän tulee välillä ottaa omaa aikaa. Vaikka isä onkin isä, on hän myös muuta. Toinen kirjoittaja halusi kyllä viettää aikaa isänsä kanssa, mutta ajatteli hänen itsensä ja myös isän tarvitsevan välillä vähän etäisyyttä.

*”Hyvän isän täytyisi viettää aikaa kanssani esim. käyttämällä minua uimassa tai lähtemällä kanssani joku viikonloppu esim. pilkille tai metsästäämään. Hänen ei pitäisi olla koko ajan vain töissä (nimimerkillä kokemusta on) sillä se pilaa sellaisen isä ja poika-suhteen jos ymmärrät mitä tarkoitan. Tämän perusteella voisin sanoa että joskus ei haittaa jos olisi vähän väliä isän ja pojan välillä, sillä muuten se saattaa mennä pilalle koko homma. Eli pienet lomamat ovat joskus tarpeen, sekä isällä että pojalla. Isän pitäisi myös olla sellainen joka ei olisi koko ajan pilaamassa hänen kaverisuhteitaan sillä kokoaikainen läsnäolo on inhottavaa kuten aikaisemmassa vaiheessa kirjoitin.”* (12-vuotias poika, 37.)

Tämä ajatus isän omasta ajasta sisältyi vain neljään kirjoitukseen eli useimmat kirjoittajista eivät tästä puhuneet. Pienten lasten vanhemmat usein unohtavat oman itsensä ja omaa aikaa ei oteta eikä useinkaan sitä saada enää mahdutettua kiireiseen päivärytmiin. Koska omat harrastukset ja omaehtoinen aika eivät ole samalla tavoin välttämättömiä kuin lastenhoito, ne helposti jää toisarvoiseksi (Kekkonen 2010, 57).

#### **6.4 Isän suhde muihin perheenjäseniin**

Kirjoittajat kuvaavat kirjoituksissaan enimmäkseen toimintaa, jota isä ja kirjoittaja tekevät kahdestaan. Muita kirjoituksissa esitettyjä henkilöitä ovat äiti, äitipuoli, isäpuoli, kirjoittajan sisarukset ja isoisä. Aineistossani osa kirjoittajista elää ydinperheessä, joka koostuu isästä, äidistä ja lapsista. Moni kirjoittaja on kokenut vanhempiensa eron ja elää uusperheessä. Nämä eron kokeneet kertovat myös vanhempiensa uudesta kumppanista ja lapsista. Vanhempien ero ei näyttäydä aina

huonona asiana. Eroperheiden lapset kirjoittavat isän uudesta perheestä myönteisesti, mutta kertovat kaipaavansa isäänsä.

*”Minun mielestäni on kiva kun vaikka äiti ja isä ovat eronneet ja ne ovat löytäneet oman perheen. Kiva kun me voidaan käydä oikeilla isiviikonlopuilla. Minun mielestäni on kiva aina mennä isin tykö mutta kun täytyy lähteä pois niin se ei tunnu kovin kivalta kun alkaa itkettään niin kovasti kun tulee niin kova ikävä niitä.”* (12-vuotias tyttö, 4.)

Useassa kirjoituksessa toistuu ajatus, että vanhemmat eivät saa riidellä keskenään. Kirjoittajat kuvailevat hyvän isän tulevan hyvin toimeen vaimonsa kanssa. Eroperheen lapsi kirjoittaa, että isä ei saa puhua lapselle äidistä pahaa, vaikka he ovatkin eronneet.

*”Hyvä isä on hauska ja on lastensa kanssa eikä puhu äidistä pahaa. Kato jos ne on eronnu ja asuu erilleen ja kun lapset menevät isän luo niin sitten jos tulee puheenaihe äidistä niin sitten isi alkaa puhumaan äidistä jotain mikä sitten tuntuu pahalta.”* (12-vuotias tyttö, 4.)

*”Vanhemmat ei saa ikinä riidellä!”* (11-vuotias poika, 39.)

Vanhempien ero on asia, joka mainitaan usein kirjoituksissa. Osalla vanhemmat ovat eronneet, mutta myös ne joiden äiti ja isä ovat yhdessä, pelkäävät vanhempiansa eroavan. Eräs kirjoittaja kirjoittaa, että hyvä isä ei eroa. Hyvän isän täytyy rakastaa vaimoaan ja perhettään, muuten perhe särkyä. Ero nähdään olevan paljolti isästä riippuvaista, mikä voi johtua siitä, että isä on eron jälkeen usein se, joka on muuttanut pois perheen kodista.

Perinteinen avioliitto loi isälle vahvan aseman lastensa suhteen. Avioerojen, avoliittojen ja yksinelävien äitien lisääntyessä isyys on ehdollistunut historiallisesti ennennäkemättömällä tavalla. (Roos & Rotkirch 1998, 6.) Sinkkonen (2010, 305) kirjoittaa, että avioerotutkijat kiistelevät monista asioista, mutta yhdestä asiasta he

ovat samaa mieltä. Nimittäin siitä, että vanhempien riitaisuudet ennen eroa, sen aikana ja eron jälkeen ovat lapselle vahingollisempia kuin itse ero. Aineistossani kirjoittajat tuovat esille saman asian. Huttunen on sitä mieltä, että eroisyys tulee olemaan ohenevan isyyden merkittävin muoto ja suuri yhteiskunnallinen haaste kaikille perheen kanssa työskenteleville. Näissäkin tilanteissa on mahdollista ylläpitää läheistä isä-lapsi-suhdetta, mutta tähän tarvittaisiin sosiaalisia innovaatioita ja toimivia käytänteitä, jotka tekevät tämän mahdolliseksi. (Huttunen 2010, 115.) Isät saattavat usein kokea itsensä jotenkin toissijaiseksi vanhemmaksi äitiin verrattuna. Etenkin erotilanteessa isät saattavat ajatella, että lapset jäävät aina äidilleen, vaikka näin ei aina ole. Erityisesti perheen kanssa työskentelevien henkilöiden tulisi tukea isiä nykyistä enemmän ja kannustaa heitä isyytensä toteuttamisessa. (Wilkes, Mannix & Jackson 2011).

Muista sisaruksista kirjoitti vain muutama aineistoni koululainen. Sisarukset mainitaan siinä yhteydessä, miten hyvän isän täytyy kohdella lapsiaan. Hyvä isä on reilu ja tasapuolinen kaikkia lapsiaan kohtaan. Tätä piti erityisen tärkeänä kirjoittaja, joka koki hänen oman isänsä kohtelevan sisaruksiaan hyvin eri tavoin.

*”Olisi kiva, jos isäni ei vain lellisi yhtä meistä neljästä sisaruksesta. Meitä on neljä siskoa, olen itse meistä neljästä vanhin. Minun jälkeeni vanhin siskoni kiusaa minua kokoajan. Olisi ihanaa, jos isäni puuttuisi siihen. Myös toiseksi nuorin siskoni kiusaa minua. (Hän on isäni lellikki.)”* (11-vuotias tyttö, 13.)

Jos isä kohtelee lapsiaan eri tavoin, muodostuu lapselle helposti käsitys siitä, kuka lapsista on isän mielestä arvokkaampi kuin toinen tai toiset. Sama kirjoittaja toivoi isän ottavan häntä joskus mukaan eri paikkoihin ja viettävän hänen kanssaan aikaa. Tämän kirjoittajan ja monen muun aineistoni kirjoituksesta käy ilmi, että lapset pitävät tärkeänä sitä, että he saavat jakamatonta huomiota isältään.

## 7 TYTTÖJEN JA POIKIEN ERILAISET KÄSITYKSET HYVÄSTÄ ISÄSTÄ

Aineistoni koostuu 21 tytön ja 18 pojan kirjoittamasta kirjoitelmasta. Tyttöjen ja poikien kirjoitukset erosivat muodollisesti siten, että useimmiten pojat kirjoittivat lyhyemmin ja toteavasti, kun suurin osa tytöistä kertoi asioista monisanaisesti perustellen. Kuitenkin moni poika oli kirjoittanut pitkänkin kirjoituksen.

Innanen väittää omaan tutkimukseensa tukeutuen, että tarpeet ja toiveet ovat sukupuolesta riippumatta samat. Niin tytöt kuin pojatkin kaipaavat molemmilta vanhemmilta tukea, läheisyyttä, turvaa, välittämisen osoituksia, positiivisia roolimalleja ja jakamatonta huomiota. (Innanen 2001, 140–141.) Olen tässä täysin samaa mieltä, mutta oman aineistoni pohjalta väitän, että eroja tyttöjen ja poikien suhteessa isään kuitenkin on.

Vaikkakaan tyttöjen ja poikien väliset erot eivät aineistoni perusteella olleet suuria, oli joitakin asioita joista puhuivat pelkästään tytöt tai pojat. Suurin ero aineistoni tyttöjen ja poikien kirjoituksissa oli kirjoitettaessa tunteellisesta ja välittävästä isästä tai tunteista yleensä. Tytöt kirjoittivat siitä, kuinka isä haluaa ja suukottaa heitä, kuinka he istuvat isän sylissä ja siitä, että isä tulee aina ennen nukkumaan menoa sanomaan hyvää yötä ja antaa halin. Yksikään aineistoni poika ei kirjoittanut tällaisesta. Pojat kyllä kirjoittivat myös välittävästä isästä, mutta eri tavalla. He toivat esiin sen, kuinka hyvä isä kuuntelee, välittää ja huolehtii lapsistaan. Eräälle pojalle merkki isän välittämisestä oli se, että isä vei lapsensa kouluun sadepäivänä. Tytöt kertoivat myös omasta itkemisestään kirjoituksissa, mutta pojat eivät. Vaikka aineistoni ei ole kovin laaja, että voisi tehdä laajoja yleistyksiä, herää kysymys voisiko tämä johtua siitä, että isät eivät ehkä käyttäydy poikiensa kanssa samalla tavalla kuin tyttöjen kanssa tai pojat eivät puhu näistä asioista yhtä avoimesti kuin tytöt.



*”Aina ennen nukkumaan menoa isä tulee sanomaan hyvää yötä ja jos minulla on ikkuna auki isät sanoo: Möröt kurkkii. Kun istuu isän sylissä on kivä silittelä isän partaa, jonka isä aina leikkaa arkisin sillä partajutulla.” (11-vuotias tyttö, 6.)*

*”Hyvä isä on aina tukena ja auttaa ongelmissa. Hyvä isä voi olla opena harjoituksissa. Hyvä isä antaa halin ja suikon nukkumaan mennessä. Hyvä isä rakastaa sinua koko sydäimestä. Hyvä isä hassuttelee kanssasi. Hyvä isä tekee mitä vain sinun onnellisuutesi edestä. Hyvä isä on aina vierelläsi. Hyvä isä suukottelee ja halii sinua. Hyvä isä suojelee sinua vaaroilta. Hyvä isä on sellainen jota rakastat!” (11-vuotias tyttö, 1.)*

Kirjoittajat kuvaavat isänsä kanssa tekemiään asioita ja sitä mitä hyvä isä tekee lapsiensa kanssa. Nämä harrastukset ja toiminnot eivät eronneet paljoakaan tyttöjen ja poikien välillä. Niin tytöt kuin pojatkin kertovat kelkkailemisesta, jalkapalloilusta, kalastamisesta, metsästyksestä, pihatöiden tekemisestä, retkeilystä ja hiihtämisestä. Kirjoittajien mukaan heidän isänsä ottavat heitä mukaan omiin harrastuksiinsa riippumatta siitä onko lapsi tyttö vai poika. Eräs tyttö kertoi isänsä rohkaisseen häntä käymään hänen kanssaan hirvimetsällä. Tyttö vaikutti hyvin ylpeältä siitä, että hän pääsi mukaan sellaiseen mikä usein ajatellaan kuuluvan miehille. Hänestä oli hyvin tärkeää huomata, että isä halusi hänet mukaansa ja kannusti häntä.

Tytöt ja pojat kirjoittivat äidistä ja äidille kuuluvista tehtävistä eri tavoin. Äiti tulee esille kahdeksassa kirjoituksessa, joista neljä on tyttöjen ja neljä on poikien kirjoittama. Tyttöjen kirjoituksissa äiti mainitaan lasten hoitajana ja isän tehtävänä on auttaa äitiä lasten hoidossa. Isä hoitaa lapsia *äidin puolesta*. Isä *voisi osallistua* lasten hoitoon. Hyvän isän tulee osata laittaa ruokaa, *jos äiti on töissä*. Hyvän isän tulee *auttaa äitiä aina kun voi*. Pojat eivät kirjoita lastenhoidosta, vaan tuovat äidin kirjoituksissaan esille eri asioiden kautta. Heidän teksteissään isän tehtävänä on huolehtia äidistä.

Teoreetikot väittelevät siitä, mikä perimmiltään aiheuttaa tyttöjen ja poikien erilaisuuden. Osa on sitä mieltä, että tytöt ja pojat ovat synnynnäisesti erilaisia ja heidän erilainen käyttäytymisensä johtuu biologisista tekijöistä. Toiset taas vannovat kasvatuksen nimeen ja näkevät, että käyttäytymiseen vaikuttaa enemmän se ympäristö, jossa yksilö kasvaa ja kehittyy. (Francis 2006, 8.) Judith Butler (2004, 52) on kuvannut sukupuolten ja seksuaalisuuksien muotoutumista sosiaalisissa valtasuhteissa. Butlerin ajatusten mukaan sukupuoli ja seksuaalisuus eivät ole synnynnäisiä vaan se tuotetaan toistojen avulla. Hänen mukaan sukupuolta ja seksuaalisuutta tuotetaan, ylläpidetään ja normalisoidaan jatkuvasti niin sanotun valtakulttuurin toimesta. Se saa ihmiset ajattelemaan esimerkiksi heteroseksuaalisuuden olevan ainoa normaali ja luonnollinen vaihtoehto (Butler 2006, xii). Barrie Thorne puolestaan on kuvannut sukupuolen ilmenemisestä kouluissa, miten oppilaat sosiaalistetaan tiettyyn sukupuoleen ja miten lapset yhdessä aktiivisesti auttavat luomaan ja joskus myös haastamaan sukupuolirakenteita (Thorne 1993).

Sinkkonen kirjoittaa kirjassaan *Elämäni poikana* sukupuolen kehittymiseen johtavista tekijöistä ja kommentoi myös sukupuolineutraalia kasvatusta. Hänen mukaan sukupuolineutraali kasvatusteorioita on perustunut suureksi osaksi virheellisiin käsityksiin sukupuoli-identiteetin kehityksestä. Sosiaalisten tekijöiden merkitystä yliarvioidaan ja biologisia ja psykodynaamisia tekijöitä vähätellään tai kielletään kokonaan. Tällainen ideologia on johtanut manipulatiivisiin kasvatuskäytäntöihin, jotka ovat olleet haitaksi lapselle. (Sinkkonen 2010, 20.)

Minäkäsitys, minäkuva ja identiteetti kehittyvät varhaislapsuudesta lähtien. Tämä tapahtuu tiedostaen ja tiedostamatta sosialisointiprosessissa ja vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. (Hurrelmann 1988, 110–113.) Yksilölle tärkeiden henkilöiden mielipiteet ja asenteet ovat merkittäviä yksilön minäkäsitykselle. Yksilö muodostaa käsitykset omista ominaisuuksistaan ja kyvyistään muiden ihmisten palautteen ja omien kokemustensa pohjalta. Hyväksyvä ilmapiiri ja myönteinen vuorovaikutus ovat tärkeitä lapsen myönteisen minäkuvan ja hyvän itsetunnon kehittymiselle. (Ojala & Uutela 1993, 23–29.)

Aineistoni lapset pitävät tärkeänä isän kannustamista ja sitä, että isä kuuntelee lastaan ja huomioi lapsen toiveet. Isän asennoituminen lapseen välittyy hänen tavassaan kohdella lastaan. Samoin se, miten isä käyttäytyy tyttöjä ja poikia kohtaan, välittää tietoa lapsille siitä, mikä on tytöille ja pojille ”sopivaa”. Kun isä kohtelee tyttöjä ja poikia samantarvoisesti ja harrastaa molempien kanssa samoja asioita, ei lapsille niin muodostu erotteluja tyttöjen ja poikien välille eikä heille synny kuvitelmaa siitä, että isä arvostaisi toista sukupuolta enemmän kuin toista.

Isä ja äiti ovat erilaisia ja käyttäytyvät eri tavoin. Kuten aiemmin kuvattiin, on pelätty, että osallistuvampi isyys muuttaisi maskuliinisuutta jollain tapaa pehmeämmäksi ja isästä tavallaan tulee kuin toinen äiti. Kolehmainen toteaa, ettei osallistumisen tarvitse tarkoittaa sitä, vaan isyyttä voi toteuttaa varsin perinteisellä ja miehisellä tavalla. Kun isä osallistuu aktiivisesti lasten- ja kodinhoitoon voi toisaalta sukupuoliero liudentua, mutta toisaalta se voi myös korostua. (Kolehmainen 2004, 107–108.) Isät saavat toteuttaa vanhemmuuttaan omalla tavallaan, joka usein on erilainen tapa kuin äidin. Lapsestakin on helpottavaa, kun on kaksi tyyliään, olemukseltaan ja perusluonnoltaan erilaista vanhempaa. (Huttunen 2001, 183.)

Huttunen (2001, 182) sanoo että hoivaavasta isästä on hyötyä niin tytöille kuin pojillekin. Vaikka isän ja äidin tavoissa osoittaa hellyyttä ja hoivaa ei olisikaan paljoa eroa, on lapsen kannalta suurempi merkitys sillä, jääkö hänelle muistijälkiä isän ja miehen antamasta hoivasta. Tytön kohdalla hoivaava isä antaa mahdollisuuden tutustua miehiseen tapaan tuntea, ilmaista tuntemuksiaan ja tapaan osoittaa hoivaa ja hellyyttä. Tällaisten kokemusten avulla hän voi tulevaisuudessa liikkua miesten maailmassa. Pojan kohdalla merkityksen voi toisaalta nähdä olevan vielä suurempi, sillä näiden aikaisten muistijälkien varassa hän rakentaa omaa miehistä identiteettiään erityisesti siltä osin, kuuluuko hoivan ja hellyyden osoittaminen miehisyteen.

## 8 POHDINTAA

Tutkimuksessani olen halunnut tuoda lasten ääntä kuuluviin sellaisesta aiheesta, jota usein on tutkittu aikuislähtöisesti. Tarkastelen lasten käsityksiä hyvästä isästä ja siitä, minkälaisia odotuksia he hyvään isään kohdistavat. Tutkijan oma ihmiskäsitys vaikuttaa tutkimusentekoon. Oma käsitykseni on, että ihmisen tieto ja käsitykset asioista rakentuvat sosiaalisesti siinä ympäristössään, jossa he elävät. Näin ollen ei ole olemassa oikeaa tai väärää tietoa ja tutkimuksessani jokaisen lapsen käsitys on yhtä lailla tosi ja oikea. Lasten kirjoituksista huomaa sen, miten heidän oma isänsä on vaikuttanut siihen, millaisia ominaisuuksia ja tehtäviä kirjoittajat hyvälle isälle ajattelevat kuuluvan. Tutkimuksessani olen tulkinnut kirjoittajien käsityksiä ja tulkintoja isyydestä. Tämä on kuitenkin vain yhden tutkijan yhden koulun 3.-6.-luokkalaisten kirjoitusten perusteella rakentama käsitys siitä, miten lapset hyvän isän käsittävät.

Tutkimuksellani ei ole tarkoitus tuottaa yleistä kuvaa siitä, millainen isän pitäisi olla. Sellaisen kuvauksen kokoaminen olisi mahdotonta. Tarkoituksena ei ole myöskään syyllistää vanhempia. Sinkkonen (2008, 19) kirjoittaa monen vanhemmat kokevan asiantuntijoiden syyllistävän heitä. Äitejä syyllistetään perinteisiin roolimalleihin mukautumisesta, jos he jäävät kotiin lapsia hoitamaan. Jos he vievät pienet lapset päivähoidon ja lähtevät itse töihin, heitä moititaan siitä, että he asettavat uran perheen edelle. Isiä taas syyllistetään liiasta työnteosta ja myös siitä, etteivät he ole onnistuneet muuttumaan tarpeeksi hoivaaviksi.

Haluan korostaa tämän tutkimukseni kohdalla ihmisten erilaisuutta. Jokainen tutkimukseeni osallistunut kirjoittaja on erilainen yksilö ja jokainen elää erilaisessa perheessä. Tiettyjä samankaltaisuuksia hyvän isän kuvauksista löytyy, mutta kirjoituksia lukiessani huomasin sen, että se, mikä toiselle oli sopivaa ja riittävän hyvää isyyttä, ei toiselle ollutkaan. He, jotka saivat omalta isältään hyvin vähän aikaa ja huomiota osakseen, olisivat olleet tyytyväisiä edes pieneen hetkeen isän kanssa.

Tällöin he myös kuvasivat hyvän isän siten, että hyvä isä viettää aikaa lapsensa kanssa edes vähän. Samoin lapset, joiden vanhemmat olivat eronneet, toivat hieman erilaisia asioita esille omissa kirjoituksissaan. Nämä lapset eivät pitäneet vanhempien eroa huonona asiana vaan pahempaa oli vanhempien riitely.

Aineistoni perusteella voidaan koota seuraavanlainen hyvän isän kuvaus: Hyvä isä tekee työtä, jotta hän kykenisi elättämään perheensä. Kuitenkaan työ ei saa olla elämän tärkein asia eikä vallata kaikkea isän aikaa. Isän tulee viettää aikaa lastensa kanssa mieluiten erilaisten harrastusten ja töiden parissa. Hyvä isä on aktiivinen ja harrastaa paljon kaikenlaista. Yhdessä lapsi ja isä voivat tehdä erilaisia asioita kuten urheilla, käydä ulkoilemassa ja retkillä, puuhastella pihatöiden parissa, tehdä ruokaa ja pelailia pelejä. Välillä isä tekee sellaisia asioita, joita lapsi toivoo tai menee sellaisiin paikkoihin, joihin lapsi haluaa mennä. Isä myös opettaa erilaisia asioita lapsilleen. Hyvä isä tulee hyvin toimeen vaimonsa kanssa eivätkä vanhemmat riitele. Isän kuuluu tehdä kotitöitä ja osallistua lastenhoitoon, ainakin äitiä auttavasti. Hyvä isä on perheen kurinpitäjä, joka on reilu, hyväntahtoinen ja oikeudenmukainen. Isä pitää kiinni säännöistä ja rankaisee lasta, jos hän ei noudata sääntöjä, mutta ei kurita lastaan fyysisesti. Hyvä isä kuuntelee lastaan ja lohduttaa, jos lapsella on murheita. Hyvän isän kanssa voi jutella kaikista asioista. Isä ei menetä malttia eikä ole väkivaltainen. Hyvä isä toimii lapsensa roolimallina eikä hän käytä paljon alkoholia eikä tupakoi, ainakaan lastensa nähden.

Isyyden sanotaan muuttuneen siihen nähden, mitä se oli ennen. Aalto (2004) kuitenkin huomauttaa, että isät eivät ennenkään olleet kaikki samanlaisia vaan isät toteuttivat isyyttään eri tavoin. Hän ei kiistä, ettei isyys olisi muuttunut, mutta hän haluaa tuoda esille sen, että myös ennen oli niin sanottuja hoivaavia isiä, jotka viettivät paljon aikaa lastensa kanssa. Roos & Rotkirch (1998, 8) esittävät, että isyys on kyllä muuttunut, mutta ehkä lasten vaatimukset vanhempiensa suhteen ovat muuttuneet vieläkin nopeammin.

Perinteisen isän roolin ajatellaan usein olleen paljon yksinkertaisempaa kuin nykyisän roolin. Nykyään isän odotetaan selviytyvän samoista tehtävistä kuin isät

aiemminkin eli työnteosta ja perheen elättämisestä. Tämän lisäksi odotukset ovat lisääntyneet ja isän tehtäviksi ovat tulleet myös ne tehtävät, jotka aikaisemmin ajateltiin kuuluvan äidille. Toisaalta äidit ovat lähteneet myös työelämään ja ottaneet osan isälle kuuluvista tehtävistä. Perheen elättäminen ei ole enää pelkästään isälle kuuluva tehtävä, vaikka aineistossani lapset usein kuvasivat sen kuuluvan isälle. Tämä selittyy luultavasti sillä, ettei kirjoituksissa paljoakaan kerrottu äidistä ja äidille kuuluvista tehtävistä. Varmastikin useamman kirjoittajan molemmat vanhemmat käyvät töissä ja hoitavat yhdessä perheen elättämisen.

Väestöliitossa käytetään lapsiperheellisen elämän kuvaamiseen niin sanottua pöydänjalkamallia, jossa sen neljä jalkaa ovat parisuhde, kodin ulkopuolinen elämä, minä itse ja vanhemmuus (Kekkonen 2010, 52). Samoja asioita käsittelevät tutkimushenkilöni omissa kirjoituksissaan. Isään kohdistuu paljon erilaisia odotuksia eri suunnilta. Työssä pitäisi menestyä, parisuhteeseen pystyttävä panostamaan, huolehdittava lapsista ja viettää heidän kanssaan riittävästi aikaa. Tämän lisäksi tulisi vielä jotenkin järjestää aikaa itselleen. Käy kuitenkin usein siten, että työpäivän jälkeen isä on liian väsynyt toteuttaakseen sellaisen isän ihannetta, kuin aineistoni koululaiset kuvaavat. Herääkin kysymys, onko sellaista hyvää isää edes olemassa, jonka lapset kirjoituksissaan kuvasivat. Luultavasti ei, mutta ainakin kirjoitukset kertoivat sen kuinka merkittävä henkilö isä lapsilleen on ja kuinka he pitävät tärkeänä sitä, että isä on kiinnostunut heidän asioistaan.

Aineistoni välittävä isä-tyyppi on lähellä Huttusen kuvaamaa hoivaavaa isää siinä miten hoiva-isä on sitoutunut vanhemmuuteensa ja miten hän lapseensa suhtautuu. Lapset kaipasivat isältä niin fyysistä kuin henkistäkin läsnäoloa ja lämmintä vuorovaikutusta. Tyttöjen ja poikien kirjoitukset hyvästä isästä poikkesivat puhuttaessa välittävästä isästä ja isän lapseen kohdistamista hellyydenosoituksista sekä kirjoitettaessa äidistä. Tytöt kertoivat isän halailevan ja suukottelevan heitä tai pitävän heitä sylissä, mutta pojat eivät tästä kertoneet. Välittävä isä on tärkeä sekä tytöille että pojille, mutta osoittavako isät välittämistään tytöille eri tavoin kuin pojille? Olisiko niin, että isä käyttäytyy poikien kanssa eri tavoin kuin tyttöjen vai eivätkö pojat kerro näistä asioista niin avoimesti kuin tytöt tai pidä sitä tärkeänä

hyvän isän tehtävänä. Poikien kirjoitukset olivat aineistossani pääsääntöisesti lyhyempiä kuin tyttöjen ja poikien kirjoitustyyli oli enemmän toteavaa kun taas tytöt perustelivat väitteitään usein pitkästikin. Voi olla, että pojat eivät nähneet tarpeen kertoa tavoista, joilla isät hellyyttään osoittavat. Jatkoa ajatellen, olisi kiinnostavaa tutkia tätä asiaa esimerkiksi haastatteleamalla poikia, jotta saisi vastauksen heränneisiin kysymyksiin.

Koululaiset kirjoittivat melko vähän äidistä. Tytöt kirjoittivat äidistä useimmiten kotitöistä ja lastenhoidosta kertomisen yhteydessä. Pojat mainitsivat äidin kirjoituksissaan siten, että isän täytyy huolehtia äidistä ja isän kanssa voi tehdä sellaisia asioita, joita äidin kanssa ei voi tehdä. Äidistä kirjoitettaessa tytöt toivat esille sen, että lastenhoito olisi ensisijaisesti äidin tehtävä. Isä toimii lähinnä äidin auttajana. Lastenhoito nähtiin tarkoittavan pienten lasten hoitoa, johon kuului esimerkiksi lapsen syöttäminen ja vaipan vaihto. Tämä voi kouluikäisistä lapsista tuntua luonnollisesti äidille kuuluvista tehtävistä senkin takia, että äidit useimmiten jäävät kotiin hoitamaan lastaan kun isät jatkavat työelämässä. Ajatus jaetusta vanhemmuudesta näkyy lasten käsityksissä hyvästä isästä osittain. Kirjoituksista saa sellaisen kuvan, että isä useimmiten puuhailee lasten kanssa, sillä aikaa kun äiti tekee ruokaa ja siivoaa. Isä kyllä osallistuu kaikkiin kotitöihin, mutta usein isä toimii äitiä avustavassa roolissa.

Tutkimukseni aineiston saatuaani huomasin, kuinka surullinen aihe isä osalle lapsista oli. Vaikka asetin tutkimusta varten keräämäni aineiston sellaiseen muotoon, ettei koululaisten tarvinnut kertoa omasta isästään, kertoivat monet hänestä silti. Osa kertoi hyvinkin avoimesti siitä, kuinka heidän mielessään hyvä isä on tietynlainen ja sitten kuvasivat oman isänsä ja lopuksi totesivat, että vaikka oma isä ei olekaan unelmien isäni, rakastan häntä silti. Yllättävää oli se, kuinka mielestäni myönteisestä aiheesta ja kysymyksenasettelusta huolimatta, aineistostani oli luettavissa hyvinkin raskasta ja synkkää kuvausta isyydestä. Osa ei myöskään saanut kotoa lupaa osallistua tutkimukseeni, mihin voi syynä olla mikä tahansa. Jäin kuitenkin pohtimaan sitä, oliko jollakin oppilaalla syynä erityisen vaikea isäsuhde tai jäikö moni isätön lapsi tutkimuksen ulkopuolelle. Aiheen pohtiminen voisi näille lapsille

olla erityisen vaikeaa. Vaikka aihe voikin olla osalle lapsista vaikea, koen isyyden tutkimisen tärkeänä. Juha Jämsä kirjoittaa, että isän ja lapsen välistä varhaista vuorovaikutusta on tarvetta tutkia ja tukea, koska se vaikuttaa kummankin osapuolen terveyteen ja hyvinvointiin. Lasten hyvinvointi on riippuvainen muun muassa kunkin vanhemman kyvystä luoda merkityksellinen vuorovaikutussuhde lasten kanssa. (Jämsä 2010, 64.)

2000-luvun Pohjoismaissa isien odotetaan osallistuvan myös aivan pienten lasten hoitoon. Perhepolitiikalla tuetaan isien osallistumista lastenhoitoon ja yhteistä huoltajuutta suositaan myös avioerojen jälkeen. Isyyden kannustamisesta huolimatta suomalainen lainsäädäntö ei kohtele vanhempia edelleenkaan tasavertaisesti. Miehen mahdollisuus vahvistaa biologinen isyytensä tai käyttää isyysvapaitaan voi olla kiinni siitä, onko hän avioliitossa lasten äidin kanssa tai asuvatko he samassa osoitteessa. (Jämsä, Kalliomaa ja Rotkirch 2010, 8.) Nykyinen isyyslaki on 1970-luvulta, jolloin suurin osa lapsista syntyi avioliittoihin. Tänä päivänä suuri osa lapsista syntyy avioliiton ulkopuolella. Isyyslakiin on pyritty saamaan uudistuksia, koska laki on osittain riittämätön muuttuneen yhteiskunnan tarpeisiin. Lasten oikeuksien Ry on ajanut isyyslain uudistamista ja nyt se on kirjattu myös hallituksen ohjelmaan. (Jämsänen 2011.)

Olen ajattelutavaltoni melko kriittinen heteronormatiivisuutta kohtaan. Lähipiiriini kuuluu seksuaalisesti eri tavoin suuntautuneita ihmisiä ja heidän lapsiaan, enkä voi tässäkään yhteydessä olla pohtimatta sitä, miten aineistoni kirjoituksissa korostui heteronormatiivinen käsitys isyydestä. Hyvä isä kuvattiin heteroseksuaalina ja hänellä oli vaimo. Mielessäni heräsi kysymys, olisinko saanut erilaisia kuvauksia hyvästä isästä ja vanhemmuudesta kysymällä sateenkaariperheiden lapsilta saman kysymyksen. Jatkotutkimuksia ajatellen se voisi olla erittäin mielenkiintoinen kysymys. Jämsä (2004, 229) kuvaa homojen, joilla on lapsia, ajattelevan, ettei homous vaikuta kodin ja perheen käytäntöihin eikä ihmissuhteisiin. He painottavat vanhemmuuden liittyvän vain vanhemmuuteen eikä parisuhteeseen. Vanhemmuudessa on kyse lapsen ja vanhemman suhteesta. Tämän perusteella voitaisiin ajatella, ettei isyys ehkä ole erilaista sateenkaariperheessä kuin muissakaan



perheissä. Kuitenkin tulee huomioida, että isiä ja isyyttä on niin monenlaista, että myös niin sanotut homoisät ovat yksilöitä ja keskenään hyvin erilaisia. Jämsä on tutkinut isien näkemyksiä tästä asiasta, mutta olisi kiinnostavaa tutkia sitä myös lasten näkökulmasta.

Viime vuosina on julkisuudessa puhuttu niin sanotusta sukupuolineutraalista kasvatuksesta. Siinä ajatellaan, että tyttöjä ja poikia tulisi kohdella samalla tavoin ja välttää kaikin tavoin lokeroimasta heitä tietynlaisen tytön tai pojan luokkiin. Keskustelua on herättänyt Ruotsissa aloittanut sukupuolineutraali esikouluryhmä, jossa sukupuolineutraalius on viety niin pitkälle, että tyttöjä ja poikia ei kutsuta enää tytöiksi ja pojiksi vaan kaikkia lapsia kutsutaan ystäviksi. Ruotsin kielen sanat *hon* ja *han* on korvattu sanalla *hen*. Vaikka uskon, että sukupuoliin liittyvät stereotyyppiset lokeroinnit ovat liian ahtaat, en siltikään kannata ajatusta sukupuolineutraalista kasvatuksesta. Kuten Sinkkonen (2010, 20) kirjoittaa, sukupuolineutraalissa kasvatusideologiassa sosiaalisten tekijöiden merkitystä yliarvioidaan ja biologisia ja psykodynaamisia tekijöitä vähätellään tai kielletään kokonaan. Biologiset ja myös hormonaaliset erot tyttöjen ja poikien välillä ovat kuitenkin tosiasia, jota ei voi sivuuttaa.

Aineistoni mukaan tytöt ja pojat puuhailevat ja harrastavat isänsä kanssa samanlaisia asioita. Isän kanssa tehdään sellaisia asioita, jotka isälle ovat luontevia. Isät ottavat sekä tytöt että pojat mukaan eri paikkoihin eikä ajatus pelkästään tytöille tai pojille sopivista harrastuksista tule näkyviin. Tutkimukseni tuo viitteitä siihen suuntaan, että jossain määrin isä käyttäytyy poikia ja tyttöjä kohtaan eri tavoin ja tämän takia tytöillä on ollut hieman erilaisia käsityksiä hyvästä isästä. Isän osoittama hellyys ja tunteiden näyttäminen tuodaan eri tavoin tyttöjen kirjoituksissa esille kuin poikien kirjoituksissa. Erot eivät ole kirjoitusten perusteella kuitenkaan suuria ja tässä tutkimuksessa ilmenevien erojen selittämiseen tarvittaisiin lisätutkimusta.

Sukupuolineutraaliuden sijasta olisi vanhempien hyödyllistä huomioida ne stereotyyppiat, jotka vaikuttavat heidän ajatuksiin siitä, millaisia tyttöjen tai poikien tulisi olla ja kuinka heidän tulisi käyttäytyä. Tyttöjen poikamaista käytöstä ei

useinkaan pidetä yhtä häiritsevänä kuin poikien tyttömäistä käytöstä. Aineistossani tytöt kirjoittivat harrastavansa isän kanssa sellaisia asioita, joiden ajatellaan usein olevan pojille tyypillisempiä harrastuksia. Pojat eivät kuvanneet kuitenkaan vastaavasti harrastavansa tytöille tyypillisiä harrastuksia. On kuitenkin tyttöjä ja poikia, jotka eivät ehkä mahdu tytölle tai pojalle tehtyyn stereotyyppiseen muottiin, mutta vanhempien tulisi hyväksyä lapsensa sellaisena kuin he ovat eikä yrittää muuttaa heitä toisenlaiseksi. Kuten tutkimuksessani on usein tuotu esille, jokainen isä on erilainen ja he saavat toteuttaa isyyttään yksilöllisellä tavalla. Samalla tavoin jokainen lapsi on erilainen ja heille on myös suotava mahdollisuus kasvaa omanlaiseksi, yksilölliseksi persoonaksi riippumatta siitä onko hän tyttö vai poika.

**LÄHTEET:**

Aalto, I. 2004. Kerrottu isyys. Kahden sukupolven miesten isyyskertomuksia. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Aalto, I. 2004. Perinteisestä uuteen? Isyyden muutoskertomusta purkamassa. Teoksessa Aalto, I & Kolehmainen, J. (toim.) Isäkirja. Tampere: Vastapaino, 65–87.

Aalto, I. & Kolehmainen, J. 2004. Johdanto isyyksien tutkimiseen. Teoksessa Aalto, I & Kolehmainen, J. (toim.) Isäkirja. Tampere: Vastapaino, 9–25.

Butler, J. 2004. Undoing gender. New York: Routledge.

Butler, J. 2006. Gender trouble: feminism and the subversion of identity. London, Routledge.

Coltrane, S. 1996. Family man. Fatherhood, housework and gender equity. New York, Oxford university press.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Francis, B. 2006. The nature of gender. Teoksessa Skelton C., Francis B. & Smulyan L. (toim.) The sage handbook of gender and education.

Glauber, R. & Gozjolko, K. 2011. Do traditional fathers always work more? Gender ideology, race and parenthood. Journal of marriage and family 73, 1133-1148.

Halford, S. 2006. Collapsing the boundaries? Fatherhood, organization and home-working. Gender, work & organization 13, 383–402.

Hawkins, A., Bradford, K., Palkovitz, R., Christiansen, S., Day, R. ja Call, V. 2002. The inventory of father involvement: a pilot study of a new measure of father involvement. *The journal of men's studies* 10, 183–196.

Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Hurrelmann, Klaus 1988. *Social structure and personality development. The individual as a productive processor of reality*. Cambridge University Press, Cambridge.

Huttunen, J. 2001. *Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä*. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Huttunen, J. 2010. *Mihin suomalainen isyys on menossa?* *Futura* 29, 111–115.

Häggman, K. 1994. *Perheen vuosisata. Perheen ihanne ja sivistyneistön elämäntapa 1800-luvun Suomessa*. Suomen historiallisen seuran tutkimuksia 179. Helsinki: SHS.

Innanen, Mikko 2001. *Isyys ja äitiys nuorten kertomana – lukiolaisten tyttöjen ja poikien kirjoituksia*. LIKES Research Center for Sport and Health Sciences.

Itäpuisto, Maritta 2005. *Kokemuksia alkoholiongelmiaisten vanhempien kanssa eletystä lapsuudesta*. Väitöskirja. Kuopion yliopisto, Kuopio.

Jokinen, Eeva 1996. *Väsynyt äiti – äitiyden omaelämäkerrallisia esityksiä*. Tampere: Gaudeamus.

Juvakka, E. & Viljamaa, J. 2002. *Miehen mittainen isä*. Helsinki: WSOY.

Jämsä, J. 2003. *”Isä, joka on homo” – homomiehen perhe ja vanhemmuus*. Pro gradu-tutkielma, Helsingin yliopisto.

Jämsä, J. 2004. Isä, joka on homo. Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.) Isäkirja. Tampere: Vastapaino, 223–242.

Jämsä, J. & Kuosmanen, P. 2007 Sateenkaariperhekysely 2006. Teoksessa Jämsä, J. & Kuosmanen, P. (toim.). Suomalaiset sateenkaariperheet sosiaali- ja terveystalveissa ja koulussa. Helsinki: Edita, 13–44.

Jämsä, J., Kalliomaa, S. & Rotkirch, A. 2010. Johdanto. Teoksessa Jämsä, J. & Kalliomaa, S. (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Väestöliitto, 6–11.

Jämsänen, M. 2011. Lausunto oikeusministeriölle isyyslaki uudistuksesta. [Http://www.lotry.fi/index.php/yhdistys/lausunnot/141-lausunto-oikeusministerioelle-isyyslaki-uudistuksesta](http://www.lotry.fi/index.php/yhdistys/lausunnot/141-lausunto-oikeusministerioelle-isyyslaki-uudistuksesta). Luettu 2.4.2012.

Kalliomaa, S. 2010. Voiko tunteista selvittää hengissä? Teoksessa Jämsä, J. & Kalliomaa S. (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Väestöliitto. 98–110.

Kekkonen, J. 2010. Isä venyy, isä jaksaa. Teoksessa Jämsä, J. & Kalliomaa S. (toim.). Isyyden kielletyt tunteet. Väestöliitto. 50–58.

Kinnunen, U. & Mauno, S. 2002. Työ ja perhe-elämä vanhempien ja lasten näkökulmasta. Teoksessa Rönkä A. & Kinnunen. U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Jyväskylä: PS-kustannus. 99–118.

Kokkonen, S. 2003. Työttömänä isänä perheessä ja yhteiskunnassa. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja, 238. Helsinki.

Kolehmainen, J. 2004. Osallistuva isä – muuttunut mies? Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.) Isäkirja. Tampere: Vastapaino, 89–108.

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

LaRossa, R. 1997. The modernization of fatherhood: a social and political history. Chicago: University of Chicago press.

Marsh, K. & Musson, G. 2008. Men at work and at home: managing emotion in telework. *Gender, work and organization* 15, 31-48.

Matta, D. & Knudson-Martin, C. 2006. Father resposivity: couple processes and the coconstruction of fatherhood. *Family process* 45, 19–37.

Morman, M & Floyd, K. 2006. Good fathering: father and son perceptions of what it means to be a good father. *Fathering: a journal of theory, research and practice about men as fathers* 4, 113-136.

Mykkänen, J. 2010. Isäksi tulon tarinat, tunteet ja toimijuus. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 382. Jyväskylä, Jyväskylän yliopisto.

Mykkänen, J. & Aalto, I. 2010. Isyyden ihanteet, arki ja kokemukset. Raportti isyyden tutkimuksesta Suomessa. Nuorisotutkimusseura, verkkojulkaisuja 34.

Nousiainen, K. & Pylkkänen, A. 2000. Sukupuoli ja oikeuden yhdenvertaisuus. Helsinki, Helsingin yliopisto.

Nätkin, R. 1997. Kamppailu suomalaisesta äitiydestä. Tampere, Gaudeamus.

Ojala, T. & Uutela, A. 1993. Rakentava vuorovaikutus. Porvoo, WSOY.

Paajanen, P. 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Helsinki: Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitoksen katsauksia E 24/2006.

Partanen, T. & Holma, J. 2002. Vaihtoehto väkivallalle. Teoksessa Rönkä, A. &

- Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Jyväskylä: PS-kustannus. 188–207.
- Pulkinen, L. (toim.) 1996. Lapsesta aikuiseksi. Jyväskylä: Atena.
- Pulkinen, L. 2002. Koti, koulu ja yksityinen elämänpiiri hyvän elämän ankkureina. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Jyväskylä: PS-kustannus. 14–29.
- Rankinen, M. 2010. Isyyden peilit. Teoksessa Jämsä, J. & Kalliomaa, S. (toim.) 2010. Isyyden kielletyt tunteet. Väestöliitto. 87–96.
- Roos, J. & Rotkirch, A. 1998. Hirveät vanhemmat. Teoksessa Roos, J. & Rotkirch, A. 1998. Vanhemmat ja lapset. Sukupolvien sosiologiaa. Helsinki: Gaudeamus.
- Ruckenstein, M. 2004. Isät ja väkivalta: kilpailevia tulkintoja, toistuvia käytäntöjä. Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen, J. (toim.) Isäkirja. Tampere: Vastapaino, 109–130.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9–38.
- Ryan, R., Martin, A. & Brooks-Gunn, J. 2006. Is one good parent good enough? Patterns of mother and father parenting and child cognitive outcomes at 24 and 6 months. *Parenting: science and practice* 6, 211–238.
- Rönkä, A. & Kinnunen, U. 2002. Johdanto. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Jyväskylä: PS-kustannus. 4–10.
- Salmi, M. & Lammi-Taskula, J. 2010. 6+6+6-malli vanhenpainsvapaan uudistamiseksi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Luettavissa <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/2f6cd5ed-58a1-490b-b365-937caa90fb1b>. (Luettu 2.5.2012.)

Silverman, D. 2005. Doing qualitative research: a practical handbook. London: Sage.

Sinkkonen, J. 2008. Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun? Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. 2010. Elämäni poikana. Helsinki: WSOY.

Thorne, B. 1993. Gender Play: Girls and Boys in School. Buckingham: Open University press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Víden, S. & Ollila, A. 2004. Hyvä, parempi, ydinperhe? Perhemuodot nuorten pohdinnoissa. Nuorisotutkimus 3, 3–18.

Vuori, J. 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen J. (toim.) 2004. Isäkirja. Tampere: Vastapaino, 29–63.

Wilkes, L., Mannix, J. & Jackson, D. 2011. 'I am going to be a dad': experiences and expectations of adolescent and young adult expectant fathers. Journal of clinical nursing 21, 180-188.

Yesilova, K. 2009. Ydinperheen politiikka. Helsinki: Gaudeamus.



## LIITTEET:

### LIITE 1. Tutkimuslupakysely vanhemmille

Hyvät vanhemmat!

Olen kasvatustieteen opiskelija Lapin yliopistosta ja teen parhaillaan maisterin tutkintoon kuuluvaa tutkielmaani. Aiheenani on isyys ja erityisesti lasten ja nuorten näkökulma siitä, millainen on hyvä isä sekä millaisia asioita he isältä toivovat ja odottavat. Kerään aineiston siten, että 3.-6. luokan oppilaat kirjoittavat nimettöminä kirjoitelman aiheesta ”Millainen on hyvä isä”. Opettaja kerää kirjoitelmat oppilailta ja luovuttaa ne minulle nimettöminä, tietooni jää pelkästään kirjoittajan sukupuoli ja ikä. Myöskään koulun nimeä en tutkimuksessani paljasta. Aineistoa käsittelen luottamuksellisesti ja se tulee vain tutkimuskäyttöön.

Pyydän palauttamaan oheisen tutkimusluvan täytettynä mahdollisimman pian, viimeistään viikolla 6.

Kiitos yhteistyöstä!!

Riika Hietanen  
rstenber@ulapland.fi  
Lapin yliopisto  
Kasvatustieteiden tiedekunta

-----

Oppilaan nimi \_\_\_\_\_ luokka \_\_\_\_\_

Annan luvan lapselleni osallistua tutkimukseen

En anna lupaa osallistua tutkimukseen

Päivämäärä ja paikka \_\_\_\_ . \_\_\_\_ 2012 \_\_\_\_\_

Huoltajan allekirjoitus \_\_\_\_\_